

175 ÅR

2024

ULDUM HØJSKOLE

ULDUM HØJSKOLE 2024

ULDUM HØJSKOLE
Frihed til forskellighed

INDHOLD

-
- Side 6** Den lille historie i den store historie
- Side 8** Treårskrigen og grundloven
- Side 12** Anden Slesvigske krig
- Side 16** Første Verdenskrig
- Side 18** Den spanske syge
- Side 20** Genforening
- Side 26** Børskrak og økonomisk krise I 30'erne
- Side 34** 2. Verdenskrig
- Side 44** Ungdomsoprøret
- Side 52** Murens fald
- Side 54** (Energi)krise i Danmark
- Side 58** Nedslag I Uldum Højskoles historie
- Side 68** Nekrolog: Gudmund Busk Jensen
- Side 70** Uldum Højskole og Erik Knudsen
- Side 76** En historisk-poetisk formiddag i Ry
- Side 88** Årets gang

Redaktion

Nikolai Knudsen

Kurt Willumsen

Jacob Vestager Tybjerg

Redaktion sluttet september 2024

Kære læser af årsskriftet 2024

Når man dykker ned i Uldum Højskoles 175 års historie, så viser der sig noget tidløst og uforanderligt: Højskoleoplevelsen for vores elever. Den har i sin kerne været fast gennem tiderne uanset om det er 1850'erne, 1950'erne eller 2020'erne. Vores elever fremhæver de samme grundlæggende værdier af sammenhold, den levende undervisning og det afslappede forhold til lærerne. Faktisk kunne elevberetningerne fra 1850'erne, med lidt god vilje, være skrevet i dag.

Men vi påvirkes også af vores omgivelser og som Helge Hansen, forstander 1985-1999, udtrykker det i interviewet: "Vi er et spejl af det omgivende samfund."

Vi kan ikke komme udenom at strømninger og historiske begivenheder har påvirket Uldum Højskole i større og mindre grad. Vi har valgt lave nedslag i nogle af de store begivenheder som er sket omkring os.

Og så er der potentiale for en Erik Knudsen (forstander fra 1965-1977) fanklub. Både Jens Bruun og Helge Hansen hylder Erik Knudsen i deres indlæg i jubilæumsskriftet. Og det er der god grund til. Han formåede at navigere skolen gennem nogle af de hårdeste år med elendig økonomi, nedslidte bygninger, studenteroprør, narkomaner og en halvt nedbrændt højskole. Og komme ud på den anden side med en skole i god form. Det fortjener at blive anerkendt.

Selvom det er jubilæum, så går livet videre og ikke et årsskrift uden det sædvanlig årets gang med nyt fra skolen.

God fornøjelse og læselyst med jubilæumsskriftet.

Forside

Et pluk af billeder fra de sidste 175 år.

Bagside

Højskolepiger i "UH"-formation, 1945.

DEN LILLE HISTORIE I DEN STORE HISTORIE

Eller hvordan Danmarkshistorien påvirkede Uldum Højskole

Af Nikolai Knudsen

Uldum Højskole har været på banen i 175 år, og har været vidne til nogle markante begivenheder i Danmarkshistorien. Fra 1. Slesvigske krig og dannelsen af folkestyre til murens fald. Fra tabet af Sønderjylland til krigen mod terror. Fra den Spanske syge til Corona epidemien.

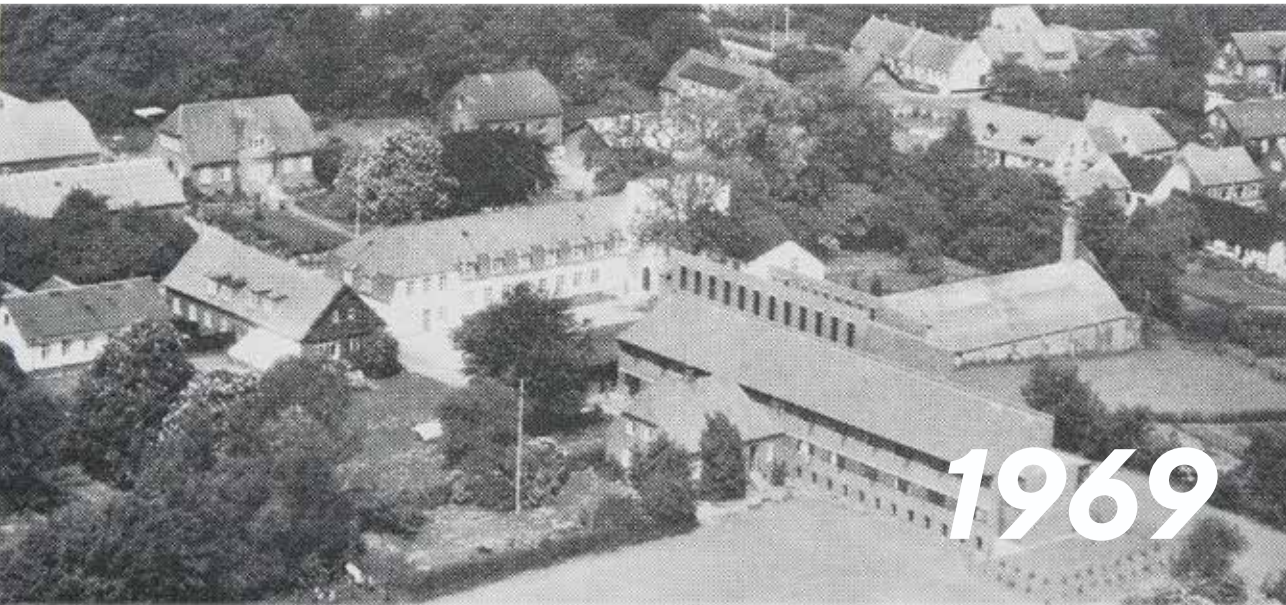
Vi har valgt 12 nedslag i Danmarks-historien. 12 markante begivenheder eller strømninger, som alle har været med til at ændre Danmark og verden omkring os. Og vi har valgt at se det hele fra Uldum Højskoles synspunkt. Hvordan har ting,

der sker ude i den store verden, påvirket livet i den lille højskoleverden?

Nogen af begivenhederne har kun skabt små krusninger i overfladen for Uldum Højskole, mens andre har sendt skolen ud i eksistentielle kriser. Uanset om påvirkningen har været stor eller lille, har Uldum Højskole formået at navigere gennem udfordringerne og bevaret sin kerne af dannelse og fællesskab i 175 år.

På de følgende sider kan du læse om disse nedslag i Danmarkshistorien:

1849 - 51	Treårskrigen og grundloven
1864	2. Slesvigske Krig
1914 - 18	Første verdenskrig
1918 - 20	Den spanske syge
1920	Genforeningen
1929	Børskrak og økonomisk krise i 30'erne
1939 - 45	2. verdenskrig
1968	Ungdomsoprøret
1974-1994	(Energi)krisen
1989	Murens fald

1848-51

TREÅRSKRIGEN OG GRUNDLOVEN

- Kunne man have valgt et mere turbulent tidspunkt at starte en højskole?

Det er ikke i den mest rolige periode i Danmarkshistorien, at Rasmus Sørensen vælger at grundlægge en højskole i Uldum. Enevælden vakler og en ny, mere demokratisk, forfatning er ved at tage form.

Samtidig, blot et halvt år før han planlægger at åbne højskolen, udbryder der krig mellem Danmark på den ene side og Slesvig-Holsten og det tyske forbund på den anden side - den 1. Slesvigske krig. Selvom en våbenhvile i august sætter krigen på pause, blusser kampene op igen i januar 1849 og i februar indføres der generel værnepligt. Set fra et højskoleperspektiv: Ikke de bedste betingelser for at rekruttere unge karle til en højskole.

På trods af de turbulente tider er der 15 unge mænd tilmeldt til skolens planlagte start i november 1848, men skæbnen vil, at mange af dem bliver indkaldt til militærtjeneste.

Den 8. januar 1849 prøver Rasmus Sørensen igen. 10 karle fra lokale gårde møder op, klar til at tage hul på deres højskoleophold. En lokal gårdejer Enevold Lund og kone Madam Lund lægger, hus til.

Der går kun to måneder før den ældste af højskolens elever bliver indkaldt til militæret, mens resten af eleverne bliver kaldt tilbage til arbejdet på de gårde, de kom fra.

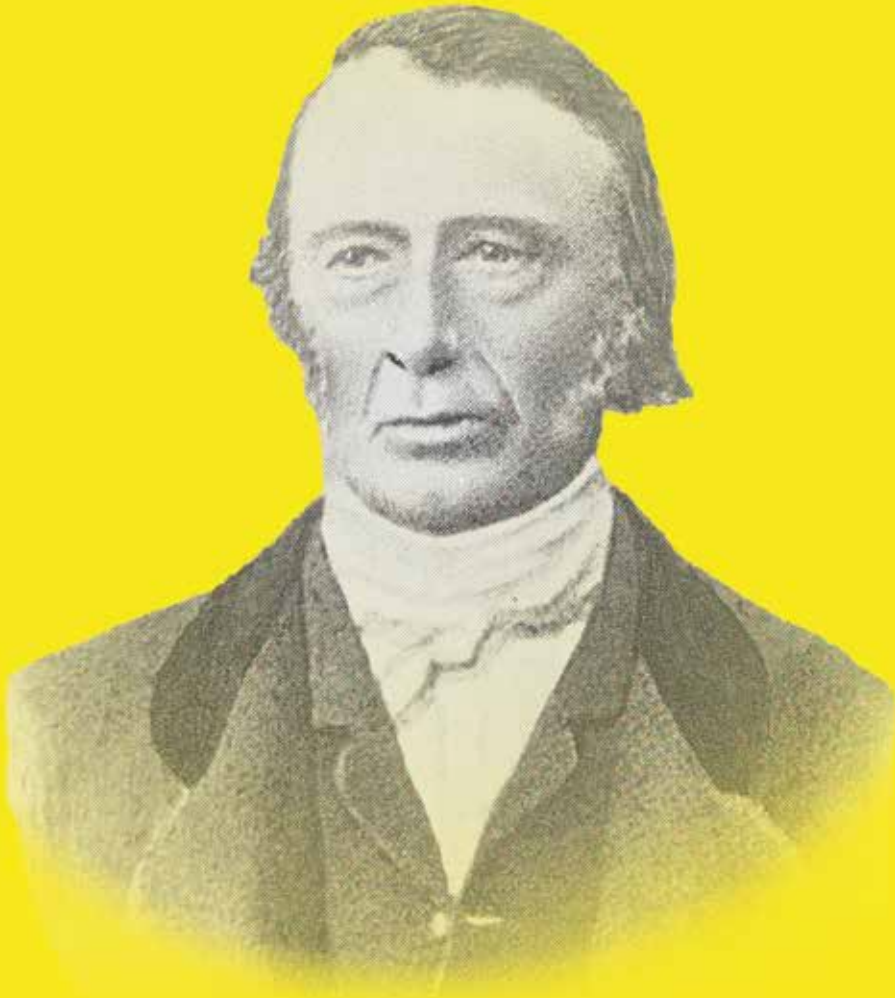
De næste knap 3 år, mens krigen raser, ligger Uldum Højskole i dvale.

Rasmus Sørensen bliver valgt ind i Folketinget og sidder der fra 1849-1852, men han arbejder stadig på at holde liv i Uldum Højskole og leder ihærdigt efter en afløser, der kan genoplive højskolen, samtidig med at han prøver at finde elever i lokalområdet til højskolen.

I 1851 lykkes det at finde en afløser. Elisius Marius Rotwitt overtager Uldum Højskole, puster nyt liv i den og i november kan 22 karle starte på Uldum Højskole.

10

Antallet af elever på det allerførste hold på Uldum Højskole i 1849

Uldum Højskoles stifter Rasmus Sørensen

1851

Elevberetning

“Hvor forskjellig var ikke den undervisning, der bødes paa Uldum Højskole, fra den jeg have modtaget i børneskolen....

Hele undervisningen bestod i Lektielæsning, der var så død og aandløs som vel muligt.

Nu var jeg kommen ind under et ildfuldt og hjertevarmt Ord. Ja naar Rotwitt (Forstander, 1851-1872, red.) fortalte om vore Forfædres Daad, om hvad de havde virket for som Ædelt Aandsfolk, lidt og døjet igennem tiderne... saa var der Glæde i hans Ord, som kunde aabne vore Øren og faa vore Hjærter til at banke.”

N. thomsen, elev i 1851

1857

Elevberetning fra vinterskolen 1856-57

“Synge kunne vi bedst, og tale, naar det skete i Samtaleform, det kunne vi ogsaa, men staa frem og holde en Tale, det kunde vi ikke godt komme af Sted med af grunde, som er let forklarlige. Alligevel dristede sig en og anden til at prøve paa “at sige et par Ord”.

Slap han nogenlunde godt fra det, høstede han Bifald, og gik det i stykker for ham, blev han dog rost, fordi han vovede sig til at tage Ordet. Det gav Mod til at træde frem en anden Gang.”

Madsen fra Give

1859

Lærerberetning

"I skolestuen er der alt for lavt til Loftet; Tobaksrøgen og dampen af de mange Mennesker samles sig ved Bjælkerne og drypper ned igen; allerværst er det paa Katederet, saa jeg har undertiden maattet tage Regnkappe paa; men det gør ingenting; her er stemning og altid godt Humør."

P. Bojsen, ansat i 1859

1861

Skolevidnesbyrd (udtalelse) om elev

Søren Sørensen, 1861

"At hans Opførsel ikke alene har været sædelig og beskeden, men hans udviste Flid for at tilegne sig Kundskaber og Færdigheder, hvori han er bleven meddelt veiledning tillige saaledes at baade mine Medlærere og jeg derover meget have glædet os."

Forstander Elisius Marius Rotwitt

Elevholdet fra vinteren 1868

1864

ANDEN SLESVIGSKE KRIG

- Højskolerne får en sag

Krigen i 1864 er noget hurtigere overstået end den første slesvigske krig. Den 1. februar går østrigske og preussiske tropper over Ejderen og angriber Danmark. Danmark er dårligt forberedt og vi møder overmagten. Den 29. juni lider Danmark et endeligt nederlag ved slaget om Als. Fredsforhandlingerne dikteres af Østrig og Prøjsen, og Danmark må afgive Slesvig, Holsten og Lauenburg og dermed også Sønderjylland.

På Uldum Højskole betyder det, som ved den 1. Slesvigske krig, at flere unge karle i området indkaldes til militærtjeneste. Der er stadig 18 elever på skolen – mod normalt cirka 40.

Generelt mangler vi kilder til, hvad der sker på Uldum Højskole i perioden. På landsplan bliver nederlaget imidlertid højskolernes helt store gennembrud. De kommende 8 år bliver der oprettet 60 højskoler i Danmark. Højskolerne får en sag at kæmpe for, nemlig at Danmark bliver genforenet med Sønderjylland. Historiefaget kommer til at fylde mere og højskolerne bliver et sted, hvor bønderne bliver mere bevidste om, at de er danskere og om deres modersmål. Højskolerne bliver et led i genopbygningen af nationen samtidig med, at de bliver stedet, hvor man fastholder håbet om genforening.

Første højskolebygning i
Uldum opført 1852

1870

Elevberetning/brev

Da der er givet Lejlighed vil jeg lade Eder vide hvordan jeg er fornøjet med Uldum Højskole, jeg kan ikke skrive andet end godt for den tid jeg har været her endnu, da lærerne er flinke og vil gjerne undervise hvad vi forlange af dem, og jeg sitter jo indendøre med en god hvilt Skrog kan jeg jo aldrig ønske mig det bedre paa den maade. Trsdag aften holder Lægen Foredrag over Naturhistorie fra Kl. 6 til 7... Lægen fortalte os noget om Dampmaskinen og Telegrafan, og sidste Tirsdag Aften begyndte han at forklare noget om Hørerøret og Raaberen og Talerøret.

Ukendt forfatter

1903

Dannelse af Elevforeningen

“Elevforeningen blev dannet den 31. maj 1903 på højskolens første elevmøde. Den første bestyrelse bestod af 5 piger, Signe, Ingrid, Karoline, Marie og Kristine. Hvilket i sig selv er bemærkelsesværdigt, idet det var 12 år før kvinderne fik almindelig valgret.”

Fra årsskriftet 1989, Mette Berg Olsen

1912

Hvordan motiverer man eleverne

“Vi var vel 40 Elever den Vinter og jeg husker at der til Gymnastiktimerne efterhaanden blev saa faa , at vi kun var en halv snes stykker; mange blev hjemme i Skolestuen og hyggede sig ved en Pibe Tobak og politisk Diskussion. Saa pludselig en dag sagde Svenning Pedersen: >>Jeg holder gymnastik i dag, og de der ikke har lyst til at være med, kan faa en Regnetime.<< Nu mødte de alle, hvem der kunde, der blev brat sat Punktum for den hyggelige Pibe Tobak med Diskussion”

1915

Om ungdomstiden

Alligvel tror jeg ikke at ... Ungdomstiden er det lykkeligste Afsnit af et Menneskes liv ... Jeg tror det kommer meget

deraf, at der ofte er stærk Uro og Splid i Sindet i den Tid. Man vil nemlig saa meget, sætter sig store Maal, der er jo i de Aar Drømmene har Magt over Sindet, og saa opdager man, at Maalene ikke naas. Kræfterne strækker ikke til, og Spliden i Sindet kommer"

Rasmus Skriver, fra årsskriftet 1915

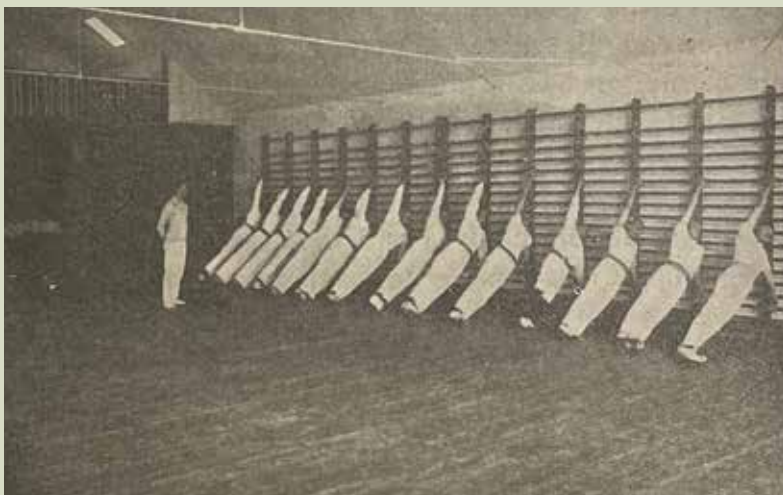
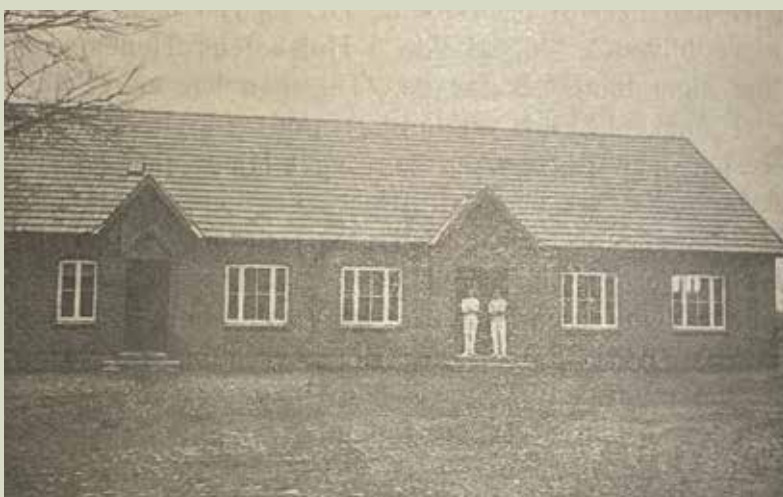
1916

Første gymnastiksal

I 1916 bliver Uldum Højskoles første gymnastiksal bygget. Op til nu havde man brugt forsamlingshuset til gymnastik.

Forstander Svenning Pedersen skriver:

"Det var ikke fordi vi have noget at udsætte paa Uldum Forsamlingshus; men det var nu alligevel bedre at kunne have Gymnastikken her hjemme."

1914-1918

FØRSTE VERDENSKRIG

- Vi lider med sønderjyderne

Danmark vil for alt i verden ikke involveres i 1. Verdenskrig. Oven på nederlaget i 1864 er der ingen lyst til at gå i krig. Man styrker dog forsvaret og indkalder mange unge mænd til militærtjeneste, hvis nu tyskerne skulle rette blikket nordpå.

I Sønderjylland er det en helt anden historie. Her bliver mere end 30.000 dansksindede mænd indkaldt til den tyske hær, og over 5.000 danskere mister livet på tysk side.

Allerede i efteråret 1914 kan krigen mærkes på Uldum Højskole. En lærer bliver indkaldt som soldat og må forlade skolen. Værre er det at et halvt hold af karle - 25 ud af 50 - må melde afbud til højskolen, da de også bliver indkaldt. "...en hel Flok af raske Karle, der ellers skulde have siddet paa Skolebænken her, maate i Trøjen." Skriver Svenning Pedersen, forstander 1911-1936, i årsskriftet i 1914.

I de første par år af krigen er elevtallene på især vinterholdene meget små og forstanderen må appellere til gamle elever: "Nu haaber vi paa en god Sommerskole ligesom i Fjor; men vi beder gamle Elever huske paa os over for deres Søskende og Bekendte. Disse Krigstider er svære for Højskolerne, og særlig kniber det vel for mindre skoler." Elevtallet vender de kommende år og vinterskolen 1917-18 bliver den største i mands minde.

Krigens rædsler fylder en del i årsskrifterne i denne periode. På den ene side er man lykkelig over at Danmark ikke er involveret i krigen. På den anden side er man meget ulykkelig over at sønderjyderne skal deltage i krigen.

Man kan i årsskrifterne læse flere rejsebeskrivelser fra Sønderjylland. Her møder skribenten de tilbageværende sønderjyder, der ofte kun er kvinder og gamle mænd: "Det var rørende at se alle de sørgende Kvinder: unge Enker, Mødre, hvis Sønner var faldne, og unge Piger, hvis kæreste eller Brødre havde fundet Døden på Slagmarken." Skribenten snakker også med sønderjyske soldater på orlov, der fortæller gruopvækkende historier om så stor sult og udmattelse, at de sætter livet på spil for at få fat i nogle kålroer, der ligger uden for skyttegravnen

Andre sønderjyder er vidner til, hvordan døde og sårede soldater transporteres fra fronten: "...lemlæstede Stakler, Tyskere og Russere imellem hverandre, laa som Lam i en Slagtevogn."

Med krigens afslutning kommer håbet om genforening med Sønderjylland. Det som har fyldt så meget for højskolerne siden 1864. Men først skal vi lige have overstået en pandemi.

Forstander Svenning Pedersen, med sin kone Marie, var forstander 1911 - 1936. Han havde et hjerte, der bankede for Sønderjylland.

1918-1920

Vinterholdet 1919

*Bortset fra nedlukningen har der
næppe været mange restriktioner.*

DEN SPANSKE SYGE

- Uldum Højskole rammes af nedlukning.

Lyder det bekendt?

I sommeren 1918 har 1. Verdenskrig hærget Europa i 4 år, krigen står foran sin afslutning, men Europas lidelser er langt fra forbi. En influenzaepidemi, som siden er blevet døbt den spanske syge, breder sig udover først Europa og siden resten af verden som den første globale pandemi. Formentligt starter epidemien i USA og spredes til Europa via amerikanske tropper, der transporteres til Europa.

De næste par år hærger den spanske syge i flere bølger og ender med at koste flere liv end kampene i skyttegravene. I alt dør 20-40 millioner på verdensplan - i Danmark dør 15-18.000 mennesker.

Normalt rammer influenzaepidemier børn og ældre, men den spanske syge rammer primært unge mennesker og flertallet af dem, der dør, er ellers raske unge mellem 20 og 40 år. Altså er højskoleelever i højrisikogruppen.

Derfor er det også med stor bekymring, forstander Svenning Pedersen venter på at modtage vinterholdet i 1918.

Og bekymringen er ikke uden grund. Andre højskoler bliver hårdt ramt, og på Askov Højskole dør 5 elever af den spanske syge, mens de er elever på højskolen.

HØJSKOLEN LUKKER NED

Den anden bølge af pandemien har netop ramt Danmark i november 1918 og det er formentligt en lokal sundhedskommission, der lukker skolerne i området - herunder Uldum Højskole.

I årsskriftet skriver Svenning Pedersen: "Saa kom November og næsten alle Højskoler, maate paa grund af Epidemien vente med at modtage deres elever; vi maate udsætte det særligt længe, fordi Sygdommens Forløb her i Byen havde været meget ondartet."

Endelig den 25. november med tre ugers forsinkelse ankommer eleverne til højskolen. Lidt naivt håber forstanderen, at skolen ikke vil blive ramt:

"...da ingen på Skolen havde haft Sygdommen, havde vi et lille Haab om at undgaa den," Men nej. I løbet af få dage er over halvdelen af elever og personalet smittet og må sengelægges. Det hele forløber heldigvis meget fredeligt og i løbet af 14 dage er alle ude af sengen igen.

Tredje bølge i foråret 1919 går næsten udenom Uldum Højskole. Kun én elev bliver smittet og kun i mild grad.

Også 1920 skal starten af vinterskolen blive i den spanske syges tegn. I hvert fald de to første måneder af året:

"Det var ikke straks >>et almindeligt Angreb<<, der saa i kort tid fik udraset, det blev ved fra 10. Januar til 15. marts...heldigvis var der kun enkelte, der blev haardt angrebne."

Knap 100 år senere synes historien næsten at gentage sig...

GENFORENING

- Følelserne får frit løb

1920

Tyskernes nederlag åbner mulighed for, at Sønderjylland kan vende tilbage til Danmark. Ved Versailles-freden i 1919 bliver det bestemt, at der skal stemmes om hvilken del af Slesvig, der skal gøres dansk og hvilken del, der skal forblive tysk. Resultat ender med den grænse vi har i dag og deler Slesvig cirka midt over. Den 15. juni bliver den officielle genforeningsdag, og den 10. juli ridder Kong Christian den 10. over grænsen til Sønderjylland og markerer dermed genforeningen.

Ingen tvivl om at forholdene for sønderjyderne i Tyskland har ligget danskerne og højskolefolk på sinde. Som beskrevet tidligere fylder Sønderjylland i de gamle årsskrifter – ikke mindst under 1. verdenskrig, hvor mange dansksindede sønderjyder må kæmpe på tyskernes side.

Årsskriftet fra 1920 flyder derfor også over med begejstrede og følelsesladede beretninger efter genforeningen. Her et lille

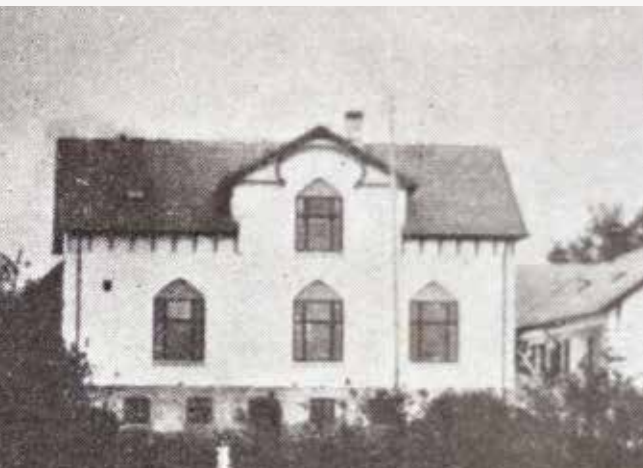
udpluk:

”Hvilket forunderligt aar har vi ikke oplevet...Trods sociale Skillelinier, trods forandret Syn paa det nationale har vort Folk oplevet som i 1848, at høj og lav og rig og arm har følt sig varm af samme tanke. For en tid kunde vi dog glemme vore Stridigheder og mødes.”, Anton Larsen

” Hvor har ikke Sønderjyderne nu i mange Aar kæmpet og stridt, men altid har de dog bevaret Trofastheden til Danmark. Nu er dagen altså kommet, da de ... kan hejse Flaget og juble og glæde sig over, at de fik Lov til at komme hjem og ikke mer skal trykkes ned af det tyngende Aag: At kæmpe for en Sag, som ikke er deres”, Jenny Olesen,

SØNDERJYLLAND

1864 ~ 1920

Vores tårn er bygget i 1920 i genforeningsåret. At højskolepigeren den 15. juni skulle have stået i tårnet og sunget Sønderjylland hjem til Danmark er dog en myte, da tårnet først var færdig 25. august 1920.

“Vi har oplevet en Tid, hvor Nationalfølelsen, Fædrelandskærligheden, forenede alle danske Hjerter i samme Glæde, samme Jubel.” Jacob Jacobsen

“...først og sidst var det genforeningsglæden, der lyste over det hele. Højtid var der, naar der blev talt derom i Skolen, og naar vi om morgenen samledes i Haven for at hejse vort gamle Dannebrog.”, Svenning Pedersen

På Uldum Højskole har vi et par ret konkrete vidnesbyrd om genforeningen.

Vores flotte tårn er bygget i 1920, først og fremmest for at samle de to bygninger, der ligger omkring tårnet, men daværene forstand Svenning Pedersen lægger samtidig vægt på at det er bygget i genforeningsåret.

Det andet er vores genforeningssten, som stadig står i haven. Den har ligget ved en gård i Boring ca. 5 km fra højskolen og hentes af en

flok karle på vinterholdet i marts 1921:

“I Marts rykkede Skolens mandlige Styrke ud for at hente Stenen hjem. Særlig let var den nu ikke at bakse med efter 3 Timers Arbejde laa den dog et godt Stykke fra sin underjordiske Plads ude paa Pløjemarken. Den næste morgen tidlig rykkede vi ud paa ny, og ved Middagstid holdt vi vort Indtog i Uldum under Sang og Musik...”

Inskriptionen på stenes forside lyder:

**Sønderjylland
1864 - 1920**

Mens bagsiden hylder dem, der bragte den til Uldum Højskole:

“Hjemført fra Boring Mark af 90 Karle i 1921”

1920

“Det værste ved at komme paa Uldum Højskole er at forlade den.”

Elisabeth Bakkær, elev i 1920

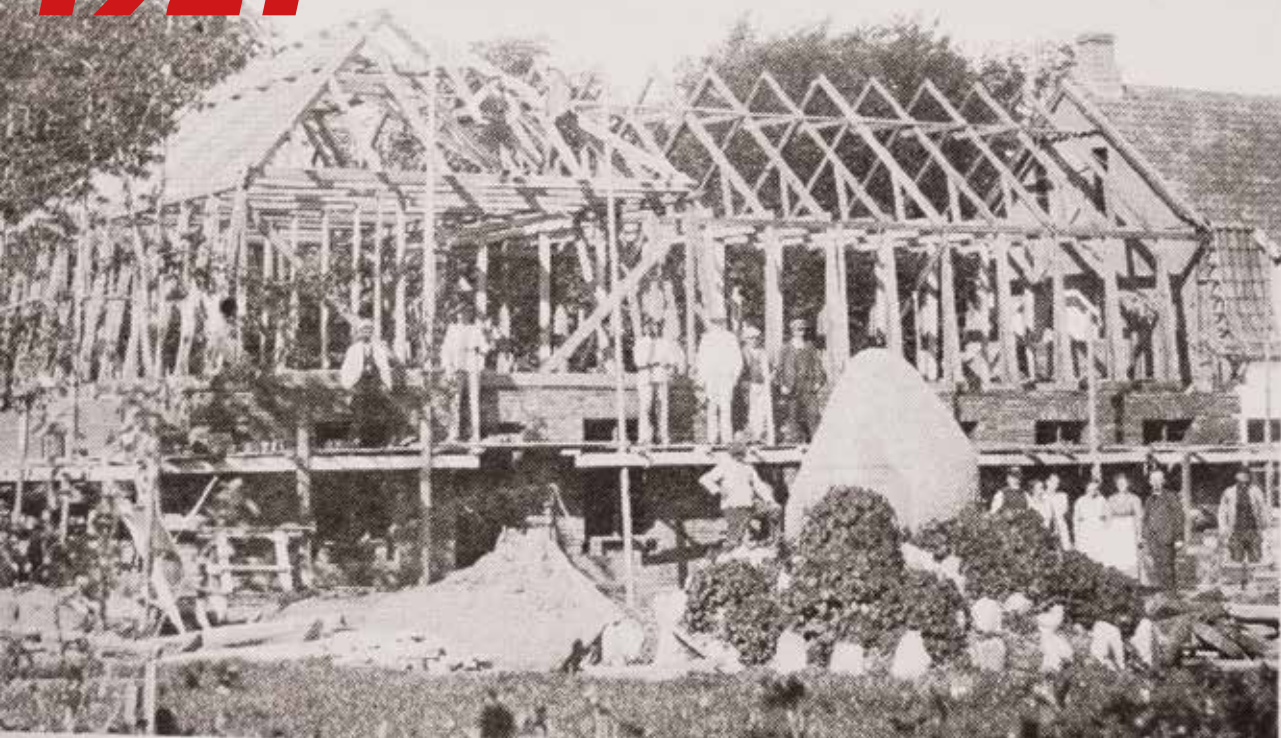
Vores nuværende klokke.
Nogen der ved, hvor den stammer fra ?

“Ved pigernes afrejse forærede de Skole en ny og smuk Skoleklokke. Det er en stor Fornøjelse for såvel Lærerne som Køkkenpigerne at ringe med den. Den kan høres helt ned til gamle Lærer Mortensen.”

Forstander Svenning Pedersen

1921

Langelinie bygges i 1921

1924

Beskrivelse af Uldum Højskole i forbindelse med 75-års jubilæet

"...med sine mange rummelige, høje og stilfulde Nybygninger knejser den stolt og majestætisk paa Uldum bakke. Ved Aftenstid, naar det elektriske Lys straalers ud fra de talløse Vinduer, og man fra det fjerne vender Øjet ad Uldum til, er det, som man staar med et straalende Fepalads foran sig."

Ejnar Kristensen

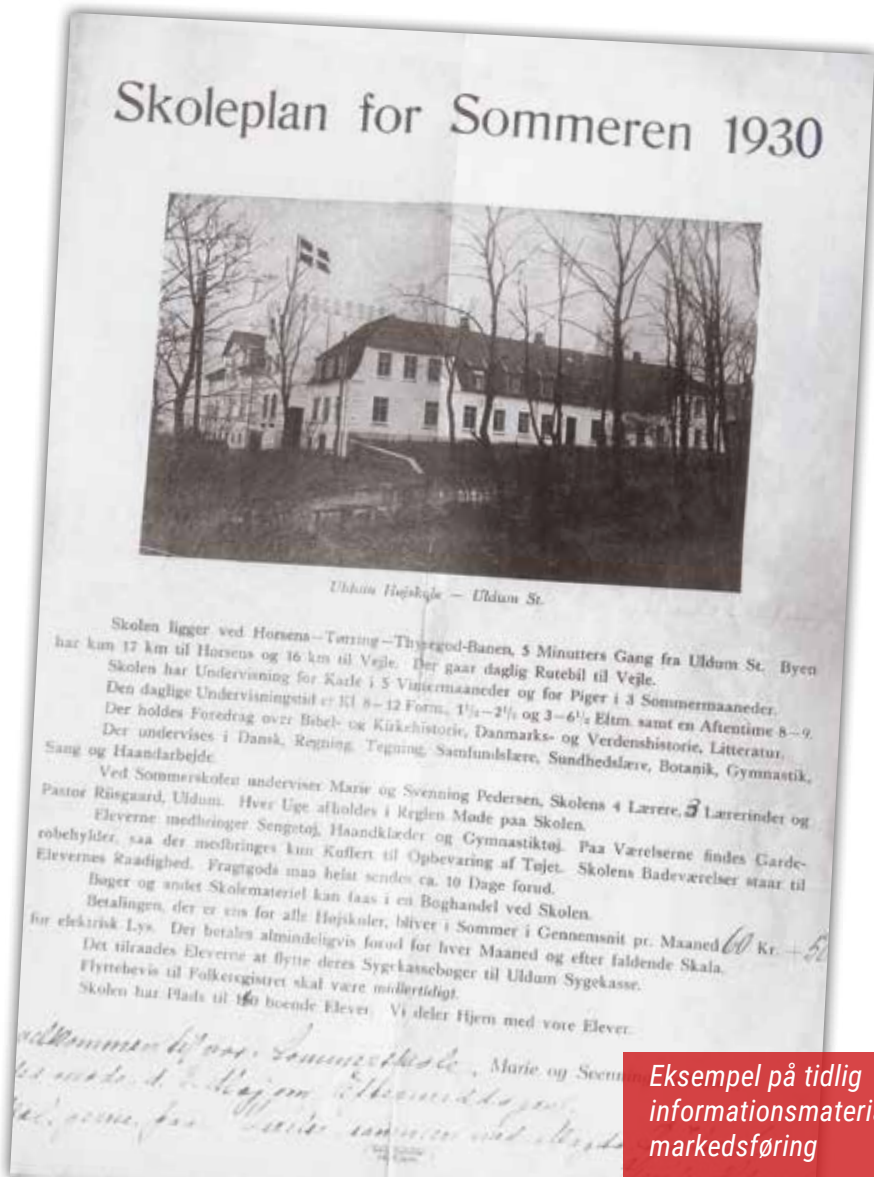
1926

Om lærernes betydning for højskoleopholdet:

"...det største denne Vinter gav os, var dog dette, at vi lærte et Par Mennesker at kende, der havde indrettet deres Liv alene efter dette at være noget for andre. De kræver intet for sig selv, men ønsker kun at tjene den Ungdom, hvis Problemer de forstod, og som ved Samlivet med dem i en Skolevinter lærte dem, at >>langt mere værd end det røde Guld, der er sin Gud og sig selv at kende<<"

Alfred Olesen, elev på Uldum Højskole, 1925-1926.

Eksempel på tidlig informationsmateriale/ markedsføring

BØRSKRAK OG ØKONOMISK

- *Det kan næsten ikke mærkes*

Økonomisk krise eller ej, forstander Svenning Pedersen bliver ved med at bygge om og bygge nyt. Her er det gymnastksalen, der bliver bygget om i 1929. I 1934 bygger han svømmehallen og i 1935 udvider han spisesalen med "verandaen" og kælder under.

Den verdensomspændende økonomiske krise, der tager sit udspring fra børskrakket i New York i 1929 rammer også Danmark i 30'erne og især landbruget bliver ramt af faldende kornpriser. Da det ser sortest ud, er den generelle arbejdsløshed i Danmark på over 30 %.

Krisen går ikke Uldum Højskole forbi, men vi kommer ret skånsomt igennem sammenlignet med resten af samfundet.

1931 oplever højskolen en mindre nedgang i elevtallet: fra fuldt hus i 1930 til en nedgang på 20% i elevtal i vinteren 1931.

"Der er jo sket

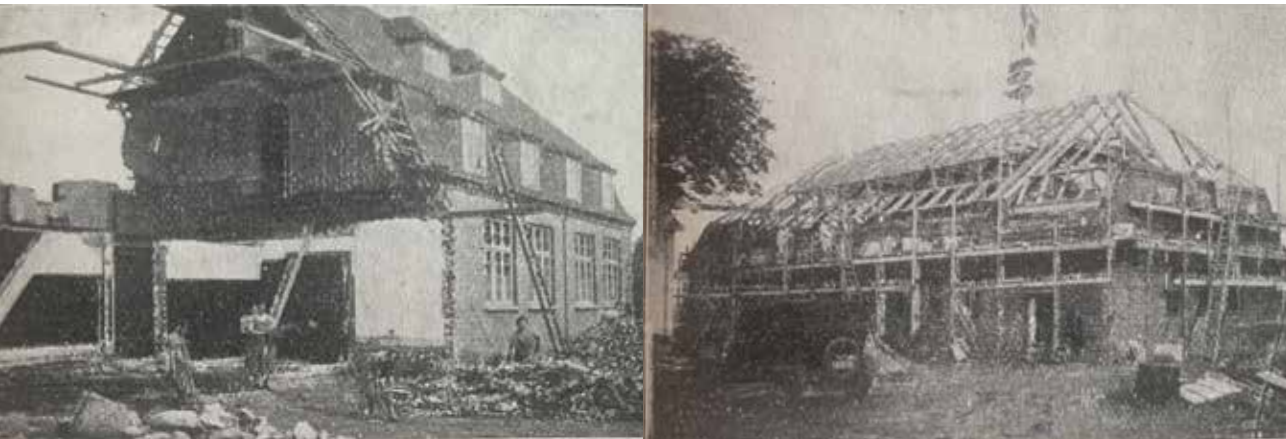
det at Højskolerne så godt som alle har mærket, at det er Krisetid, men vi er meget taknemmelig for at vi ikke fik større Nedgang." skriver Svenning Pedersen. En enkelt lærer rejser og hans stilling bliver ikke genbesat.

Men ellers er krisen ikke større på Uldum Højskole. Og de følgende år er der igen fulde huse. Blandt andet starter der 154 karle på højskole i 1933 og flere er på venteliste.

KRISE I 30'ERNE

1929

Ny gymnastiksal på 12 uger

”Hos Svenning Pedersen var der i hans store øjeblikke forbavsende kort fra tanke til handling. I tilfældet her var der naturligvis heller ikke tid til lange overvejelser, hvis den sommerlette idé til en ny gymnastiksal skulle nå at blive solid virkelighed af mursten og stålbjælker og gulvbrædder inden vinterskolens begyndelse. Til rådighed var der 3 måneder, en brøkdel af det dagstal, der i byggetilladelsernes tidsalder går med at få en ansøgning frem til det høje ministerium og skrivelsen tilbage med påtegning om at >>forinden videre kan foretages, skal man udbede sig yderligere oplysning om...<<”

Helge Elbæk, tidligere lærer på Uldum Højskole i årsskriftet fra 1963

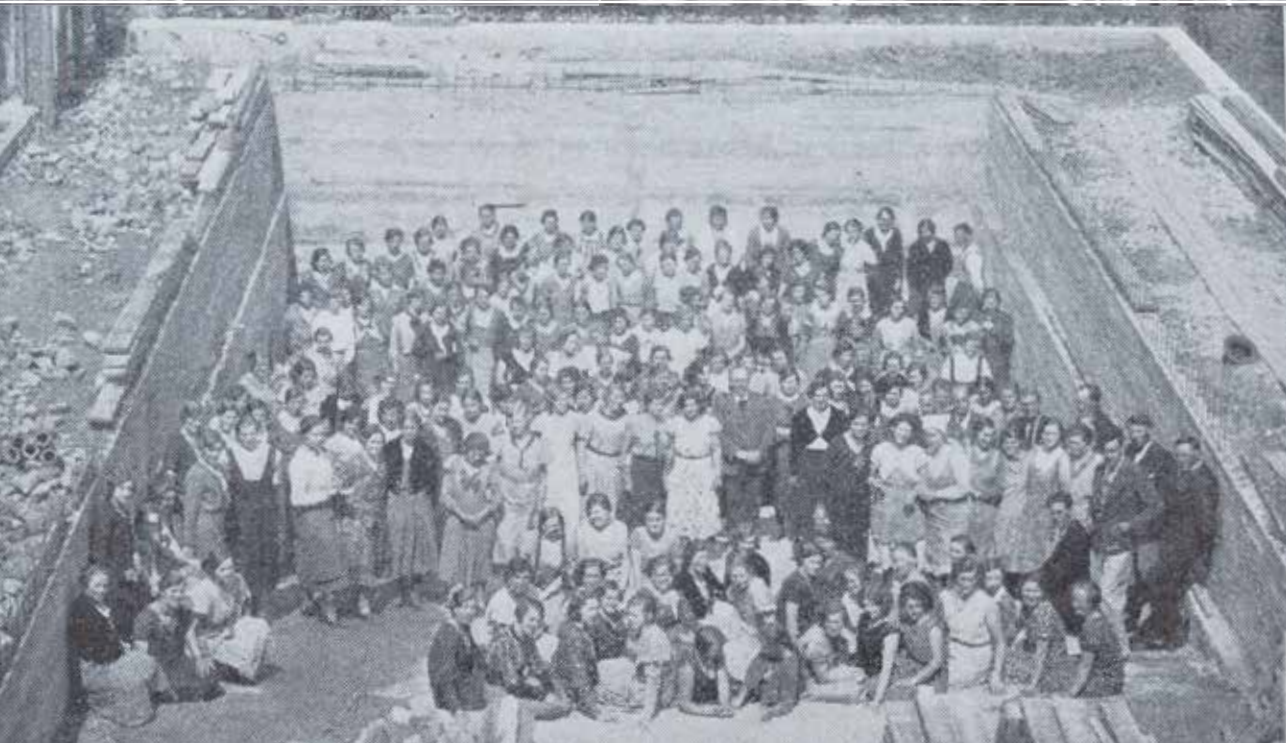
1934

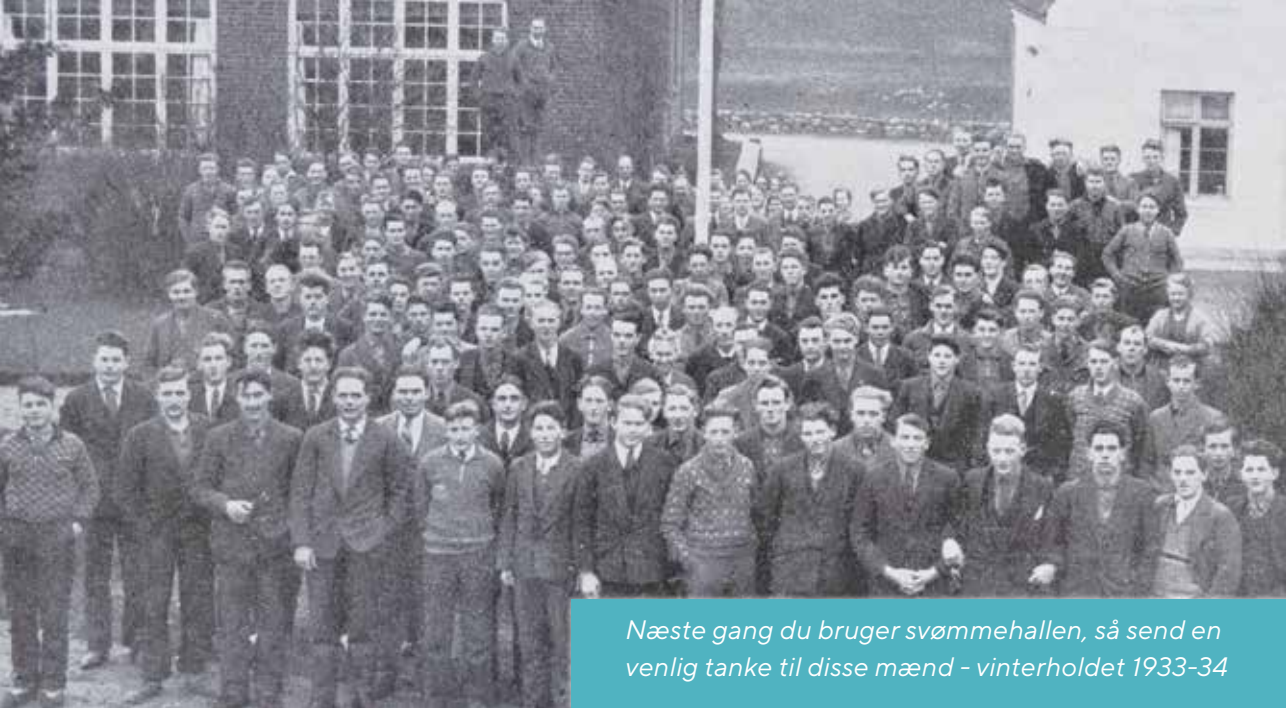
SVØMMEHALLEN

"Gang paa Gang blev jeg mindet om >>det tørre Sted<<, Uldum var. Ofte, naar her var fremmede beklagede gæsterne os, fordi vi have saa langt til Bælt og Sund og som Aarene gik, lød det stadig oftere og mere ivrigt fra gamle elever: >>Kan I da ikke faa et lille Basin? Det behøver jo ikke at være så fint."

Forstander Svenning Pedersen

Næste gang du bruger svømmehallen, så send en venlig tanke til disse mænd - vinterholdet 1933-34

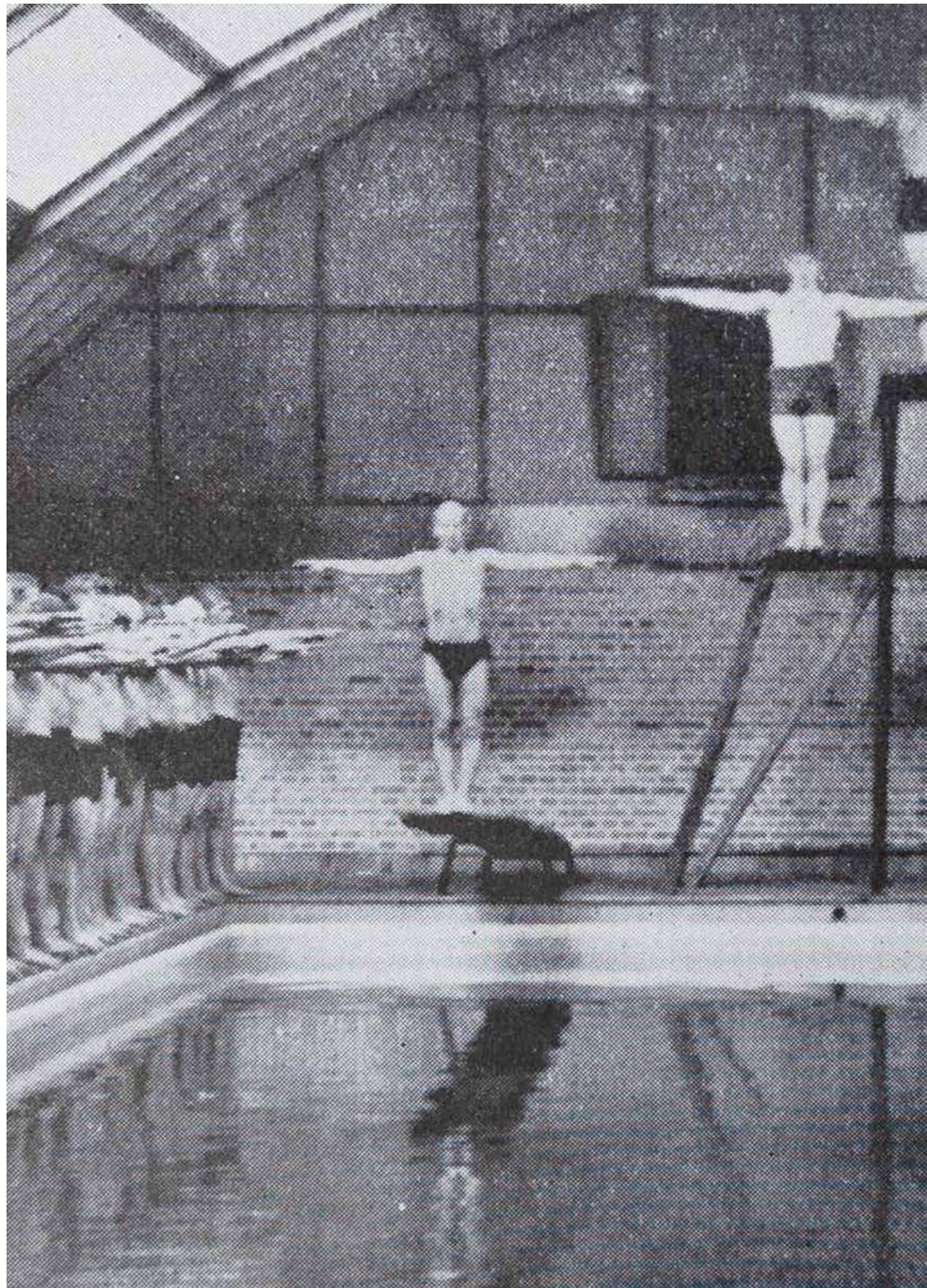
Karlene graver ud til svømmehallen

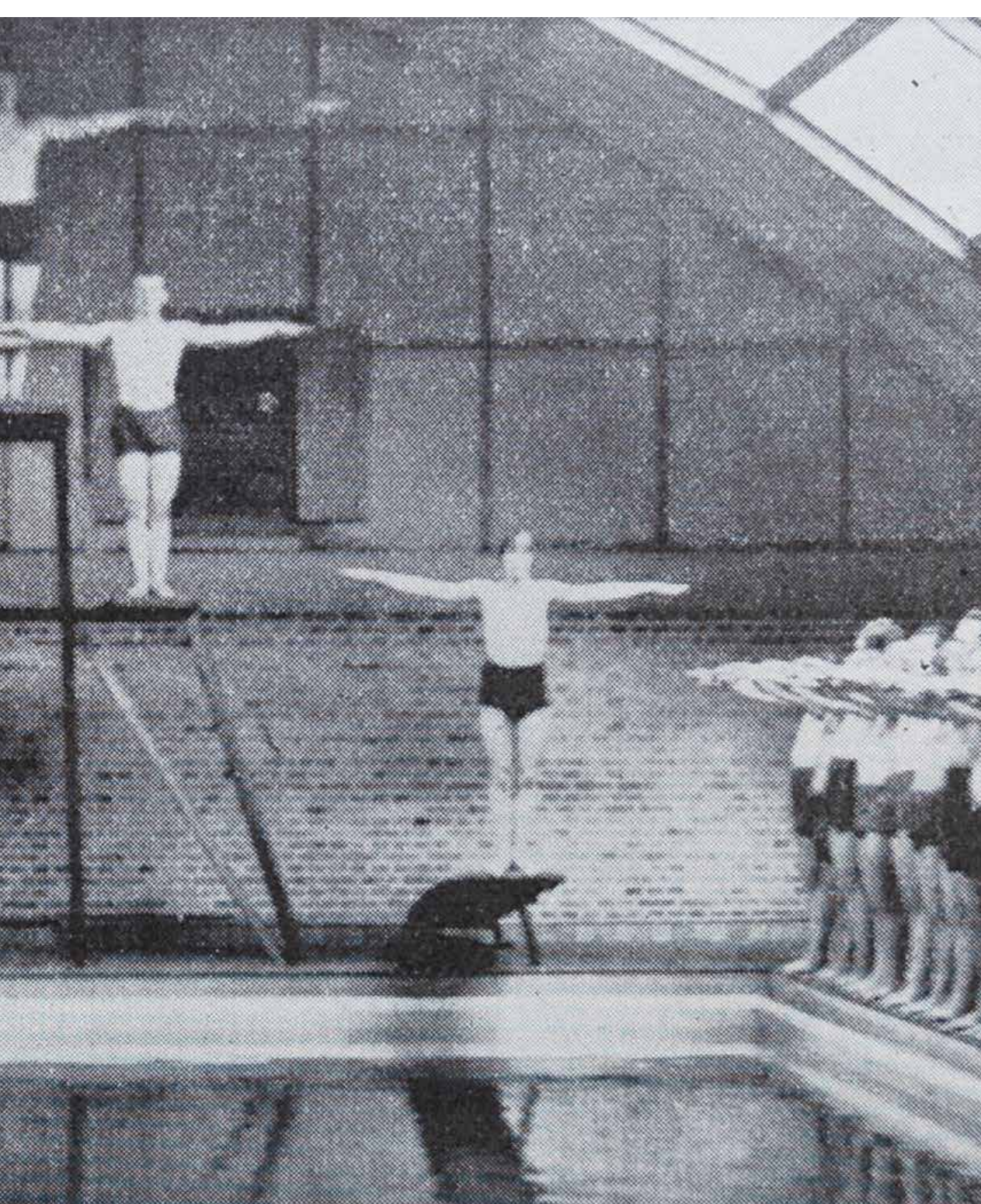
"Endvidere kom dertil dette meget afgørende for den endelige Bestemmelse. Karlene var helt sikre paa, at de kunde naa at udgrave Bassinet, inden skolen sluttede: Dette betød ikke saa lidt at de lovede det. Først en ikke ringe Besparelse, saa stor Velvilje og mægtig Interesse for sagen."

Forstander Svenning Pedersen

Inden svømmehallen bliver overdækket, bliver den brugt som udendørsbassin i sommeren 1934.

Svømmehallen overdækkes og tages i brug i efteråret 1934:

"Den står til stadighed paa 21-22 Grader i Vandet."

Forstander Svenning Pedersen

1930

Om moderne medier, der ødelægger unges nattesøvn:

”Desværre virker noget saa stærkt moderne som Radioen i høj Grad til at holde Folk længe oppe ud paa Natten. Radioen underholder dem til Kl. 12-1...”

H. Engberg i årsskriftet fra 1930

1932

Om at komme til elevmødet

”Vi har et Sted at tage hen, hvor vi ved, at vi er hjærteligt velkommen...man træffer sine Højskolelærere og gamle Kammerater. >>Kan du huske den Gang<< lyder det rundt fra alle Kanter. Dagen efter begynder man igen at tælle Dagene til det næste Elevmøde, alt medens man synger til sit arbejde.”

Søren Dahlgaard, tidligere elev

1936

Uldum Højskole skifter ejer

Johannes Laursen Vig køber Uldum Højskole af Marie Pedersen, enken efter den netop afdøde forstander Svenning Pedersen. Pris: 140.000 kroner svarende til 5,9 millioner i dag. Heraf går 25.000 kroner (1.000.000 kroner i dag) til en fond til støtte for kommende elever.

Fonden udbetalte sine sidste donationer til kommende elever i 2014.

1939

Kong Christian den X møder højskolepigerne på Aarhus havn

"Vi blev lidt underlige ved det, da Havnekaptajnen kom og meddelte at vi maatte være belavet, at Majestæten maaske

ogsaa kom hen for at hilse på os....

Og nu nærmede Danmarks Konge Højskolepigerne! Alle faar de et Haandtryk. Kongen var i glimrende Humør. Og gav pigerne spøgende Bemærkningen. >>ja, nu vasker De vel ikke Hænder de første 14 dage<<"

Forstander Johannes Laursen Vig

2. VERDENSKRIG

– tyske soldater på vej til Uldum Højskole og højskolelærere med i undergrundshær

1940-45

Der bygges beskyttelsesrum i 1940

Uldum Højskole kommer forholdsvis skånsomt gennem besættelsen. Mange andre højskoler bliver i kortere eller længere perioder overtaget af tyskerne og brugt til indkvartering af soldater. Uldum Højskole skal hen mod slutningen af krigen også overtages af tyskerne, og de er planlagt til at ankomme 15. april 1945. Uvist af hvilken grund bliver det imidlertid ikke til noget.

Der er andre trusler mod højskolerne, omend på rygte basis. Johannes Laursen Vig, forstander 1936-1963, skriver om frygten før starten på vinterskolen i november 1944: "Et af de Rygter der havde forskrækket os mest, gik ud paa, at Tyskerne, naar Eleverne var ankommet til Skolerne, vilde kommandere hele Flokken sydpaa til tyske Arbejdslejre. Det rygte var ogsaa naaet ud til forskellige Hjem,

og vi fik mange Opringninger desangaaende."

Højskolerne oplever som resten af Danmark rationering af madvarer og brændstof. Det betyder for eksempel, at gæster til elevmødet skal tage rationeringsmærker med, hvis de vil have noget at spise. Ved andre sammenkomster på højskolen skal gæsterne selv tage brød med. Alligevel lider man ikke den store nød under krigen. Her fortæller Inga Olesen, elev i 1945, om forplejningen: "Skolens køkken var mestre i forplejning, i det hele taget, på trods af rationering. Vi levede simpelthen alt for godt. Jeg kan tydeligt huske, hvordan jeg måtte kæmpe med flere overflødige kilo ved semestrets afslutning."

Manglen på brændstof betyder desuden at

Danmark vort Fædreland.

svømmehallen ikke kan opvarmes. Ellers går livet sin vante gang på Uldum Højskole. I 1939 har skolen en nedgang i elevtallet. Igen – fristes man til at skrive – betyder uro og krig tæt på den danske grænse, at nogle karle bliver indkaldt til militærtjeneste. Sommerskolen, der starter i maj 1940, har også lidt færre elever, men det er også det eneste tidspunkt, Uldum Højskole oplever nedgang. I løbet af resten af besættelsen er der fulde huse, og skolen må afvise mange interesserede karle og piger.

Læser man årsskrifterne under besættelsen, fylder krigen meget lidt. Sandsynligvis har man dels manglet troværdig information om krigen, dels har man set sig nødsaget til at censurere sit indhold. For eksempel nævnes selve besættelsen 9. april af forstander Laursen Vig kun med disse ord i årsskriftet fra 1940: "Aprildagene skal der ikke skrives om her. Niende april vil blive stående som en tung og mørk dag i Danmarks Historien."

Da befrielsen endelig kommer 4. maj, er der til gengæld stor jubel blandt medarbejdere og

de elever, som er startet på sommerskolen kun dagen før. Laursen Vig skriver i årsskriftet fra 1945:

"Hvor var det dejligt, at vore raske Sommerpiger var hos os, saa vi sammen med dem kunde fejre Befrielsen! Vi ser tit en glad Pigeflok, men saa straalende Øjne og glade Ansigter har vi vist aldrig set før."

Else Bay elev i sommeren 1945 beskriver det sådan her:

"Så kom det store øjeblik, da forstander Laursen-Vig, som havde hørt radio, kom til os med meldingen fra London om tyskernes kapitulation. Jeg glemmer aldrig den jubel og glæde, det budskab afstedkom. Der blev arrangeret lys i vinduerne, saftevandskanden på bordet, og vi skålede og skrålede og sang os trætte. Det var en skøn, skøn aften i fælles glæde."

Om dagen efter 5. maj, som officiel befrielsesdag, skriver Laursen-Vig: "Det er ikke let at skildre Lørdag den 5. maj!... Efter at Flagene var hejst, og vi havde sunget Morgensang og haft Morgentime, vandrede vi alle Mand smaa og store i Flok og Følge, med

DE 5 LÆRERE, DER VAR MEDLEMMER AF R-GRUPPEN FOR MIDTJYLLAND

alt hvad vi kunde opdrive
af dannebrogflag, ned
gennem Byens Gader,
og saa sang vi som aldrig
nogensinde før: >>Der er et yndigt Land<< -
>>Vort gamle Danmark skal bestaa!<<”

Og Laursen Vig slutter af:

”Mens mange andre stod husvilde og var slaaget
ud af deres Arbejde, fik vi Lov til hele Tiden roligt
at fortsætte Gerningen. Hvor maa vi skønne paa
det og takke derfor!”

Og derved kom vi igennem krigen uden de store
udfordringer.

VAR DET NU OGSÅ SÅ FREDELIGT I ULDUM?

I Nationalmuseets database over modstandsfolk,
optræder 5 navne med en tilknytning til Uldum
Højskole. Det drejer sig om 5 lærere, der har
tilhørt en R-gruppe for Midtjylland.

Og hvad var så R-grupperne? Det var en del af
den danske undergrundshær, der skulle stå klar,
hvis de allierede invaderede Danmark. Deres
opgave var at aflaste og hjælpe de allierede, hvis
det kom til kampe mod tyskerne.

Den danske undergrundshær var et ønske
fra englænderne og rekrutteringen til hæren
begyndte i starten af 1944. Undergrundshæren
var inddelt i R-grupper og F-grupper, hvor
F-grupperne var de lettere bevæbnede grupper,
mens R-grupperne var mere veludrustede
og skulle have en mere aktiv rolle med fx
jernbanesabotage.

Som bekendt invaderede de allierede aldrig
Danmark, tyskerne overgav sig den 5. maj, og
der blev derfor ikke brug for undergrundshæren.
Af de 5 med tilknytning til Uldum Højskole døde
den sidste i 2004, og vi har derfor ikke nogen
direkte kilde til, hvad deres rolle har været,
hvordan de er blevet rekrutteret osv.

*Kender du til noget eller har relation til nogen af
de 5 lærere, så hører vi meget gerne fra dig.*

Christen Ove Rasmussen

Lærer
31.01.1920 -
24.10.1982

Johan Lanng Rodbjerg

Lærer
11.02.1913- 04.11.2004

Julius Slotsbo Nielsen

Lærer
01.07.1910-09.04.1963

Frederik Bohnfeldt Nørgård

Cand. Theol.
01.07.1917 - 29.09.1981

Asger Fredsted

Sognepræst
30.06.1911 - 16.04.1993

1942

Forskellen på karle og piger som højskoleelever:

“Karlene og pigerne! Forskellen på dem som højskoleelever! Et prækært emne. Vi går over det på harefod. Bruger altså den metode, som piger ynder at anvende overfor regnebogen. Mens svedige karlehænder mærker denne bog dybt og grundigt, men så til gengæld klamrer sig til penneskafte på en måde, som her er ret uhensigtsmæssig. At pigerne som regel ikke kan regne, er en gammel vedtaget sandhed (med masser af undtagelser jo), som de altså ikke kan blive fornærmet over at høre. Til gengæld kan de lære Svensk. Det kan karle ikke, hverken Svensk eller Dansk, især ikke dansk sproglære, som de ikke rigtig kan indse nytte af. Den er for resten heller ikke stor.”

Afgående lærer, S. Grøn

1944

Om karlenes “livlige” ankomst vinter 1944:

“Det var en livlig Karleflok, der hurtigt blev “rystet sammen.” Det plejer ellers at være et Særkende for Pigerne, dette med at de en Times Tid efter ankomsten har fundet den hyggelige, kammeratlige Tone og vandre leende rundt mellem Kufferter og Sække. Der havde vores Vinterkarle lidt af det, uden at jeg derfor vil beskyldte dem for at være kvindagtige.”

Forstander Johannes Lauersen Vig

1950'erne

Om maden på Uldum Højskole i 50'erne:

"Kosten var kraftig, med store kødklumper i form af frikadeller, karbonader, bøf og flæskesteg med sovs og kartofler, ingen gik sulten i seng. Adskillige elever blev 10 kg tungere i vinterens løb"

Lærer Magnus Nielsen

1963

Uldum Højskole bliver en selvejende institution

I november 1963 overgår Uldum Højskole fra at være ejet af forstanderen til at blive en selvejende institution.

Den selvejende institution overtager højskolen fra afgående forstander Johannes Laursen Vig for 390.000 kroner. I dag svarer det til 5,2 millioner.

Den første styrelse på Uldum Højskole

1965

Ny teknologi på højskolen

"I midten af maj fik skolen fjernsyn, filmsapparat og spritduplikator - alle tre apparater lige uundværlige i dag på en højskole. Sidst på sommeren fik vi også en symaskine."

Forstander Erik Knudsen, årsskriftet 1965

1965

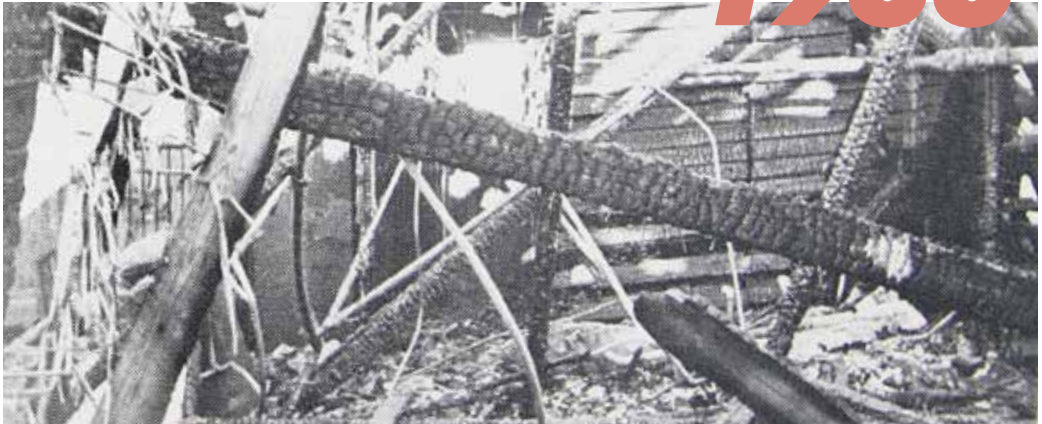
Skolen er tæt på konkurs

"...da vi kom, var der ingen penge, og så gav de os 100.000 at starte på, og det gjorde vi så. Den daværende revisor forsikrede os, at sidste år havde vi et overskud på mellem 40 og 80.000 kroner, men det kunne vi ikke finde, og så afskedigede vi ham og ansatte en statsautoriseret revisor, og han fandt ud af, at der var et underskud på 155.000 for det sidste år. Og han sagde: "I kan ligeså godt stoppe her, for der er intet at gøre." Men så var det at styrelsen "lagde 100.000 ekstra oven i og så kæmpede vi."

Forstander Erik Knudsen i Jubilæumsskriftet fra 1999

For at sikre Uldum Højskoles overlevelse kautionserede bestyrelsen for et lån til højskolen på 100.000 kroner. Det svarer til 1,3 millioner i dag.

1966

Gymnastiksalen brænder

"De elever, som opholdt sig paa værelserne (som lå oven på gymnastiksalen, red.) havde samtidig opdaget branden og var lukket inde idet trappen brændte.

De huskede at der er en nørdlem ned til gymnastiksalen, hvor de kan fire sig ned med et tov. De kom skyndsomt denne vej alle sammen og de var uskadt, selv om flere havde "brændt" hænderne paa torvet."

Vejle Amts Folkeblad, 28. maj 1966

ELEVDIGT OM BRANDEN

BLÅ MANDAG

Det brænder!

hvor?

her!

Skynd jer ud

rebet, åh, det svider i

fingrene

røg ude og inde

og nu kan vi se ilden,

hvor brænder det nu,

hos mig eller hos dig?

1968-69

Pejsestuen i forgrunden til venstre

Pejsestuen, nyt opholdsrum.
Pejsestuen blev gennemrenoveret i 2022 og hedder nu Havestuen.

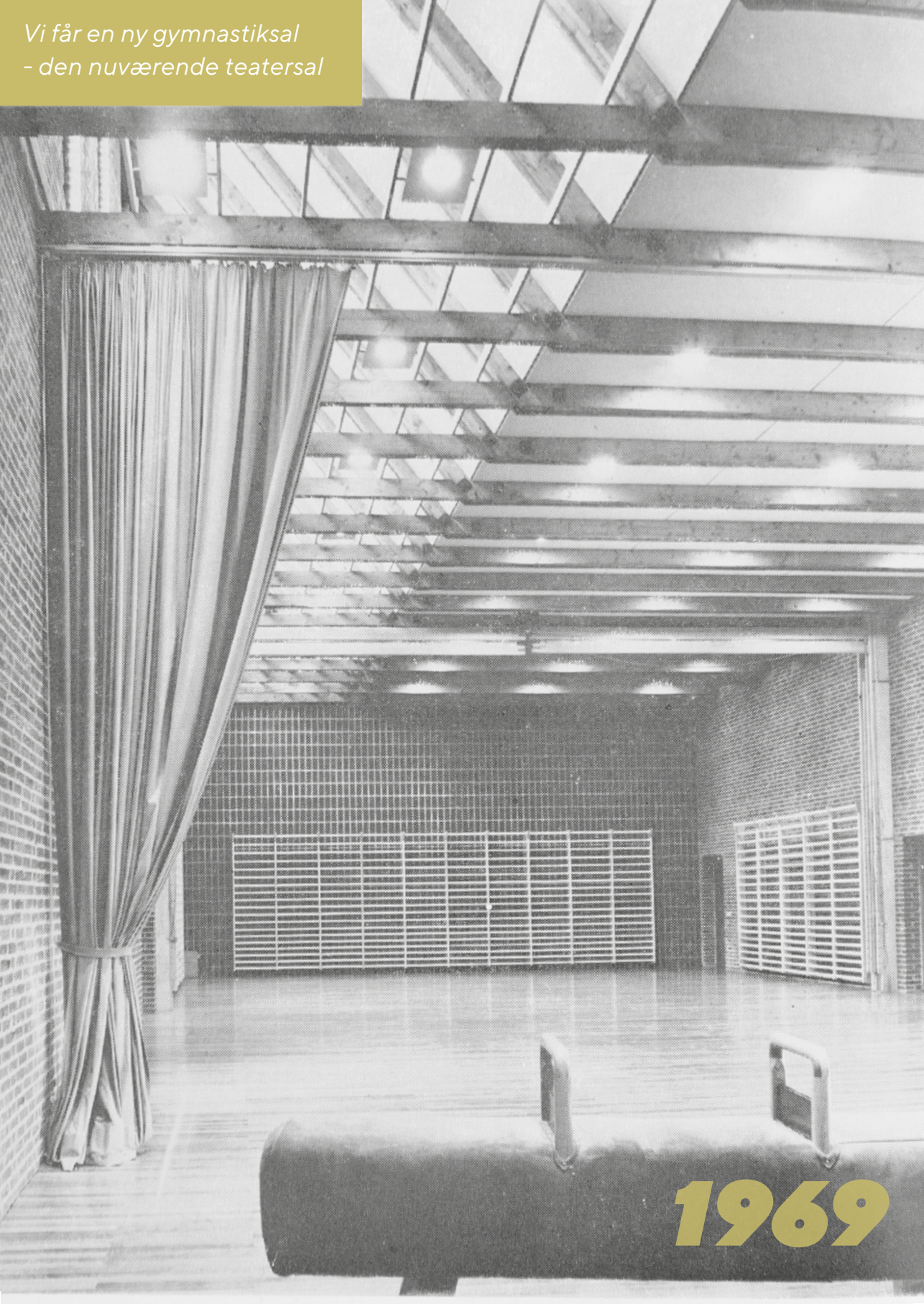
Langeborg i baggrunden til højre

Det går stærkt med byggeriet i slut 60'erne - måske også for stærkt.
Langeborg må allerede 10 år senere renoveres på grund af byggesjusk.

Den nye Pejsestue
indvendigt

Vi får en ny gymnastiksal
- den nuværende teatersal

1969

UNGDOMSOPRØRET

- *Ingenting bliver som før*

1968 - 77

Ungdomsoprøret i Danmark i 60'erne er et oprør mod gældende normer. De unge vil ikke dikteres, hvordan de skal leve deres liv, hvordan de skal bo, hvilken type job de skal vælge osv. Og de vil have demokrati og medindflydelse i uddannelsessystemet.

Ungdomsoprøret er frisind, seksuel frigørelse, kvinders rettigheder, men også stofmisbrug og flirten med det revolutionære og med kommunistiske diktaturstater.

Ungdomsoprøret sætter sit præg på Uldum Højskole i perioden. Der er den mest turbulente periode i skolens historier og kilde til den højskole, vi er i dag.

For højskolerne starter forandringerne nogle år tidligere.

I 100 år har Uldum højskole lavet kønsopdelt højskole. Karle fra landet er på vinterskole fra november til marts mens pigerne fra landet er på højskole fra maj til august.

Men de unge vil gerne en højskole med begge køn. Flere og flere højskoler åbner for at både piger og drenge kan komme på højskole samtidig, bare ikke i Uldum. Daværende forstander Laursen Vig er betænkelig ved en "blandet skole" ud fra et moralsk synspunkt. Men faldende elevtal gør, at han mere af nød end af lyst åbner for begge køn i 1954 - som en af de sidste højskoler i Danmark. Den blandede skole er kun på vinterskolen - sommerskolen skal fortsat være forbeholdt pigerne, og det er den helt frem til 1963 hvor et hold på 12 piger bliver den sidste sommerskole uden drenge.

I starten er der ingen social omgang mellem kønnene ud over skolelivet. Pigerne bor på Friskolen og er "overvåget" af den unge lærer, som også bor der.

Ifølge Børge Haugstrup, lærer på Uldum Højskole i perioden, gik det dog ret problemfrit:

"Alle de bekymringer man eventuelt havde haft på forhånd, havde været ganske overflødige og det havde en positiv virkning, at de to køn kom sammen. Karlene kan jo godt have en lidt rå omgangsform fra soldatertiden og karlekamrene, og det virkede altså det at pigerne dukkede op, polerede på sproget så man filede hinanden lidt af og tog hensyn, så det var absolut positivt. "

KARLENE OG PIGERNE FORSVINDER

Men der er større udfordringer for højskolerne. Omlægning af landbruget og tilstrømningen til de større byer gør det sværere at fylde højskolerne kun med karle og piger fra landet. I 1950 er der 70.000 karle, der arbejder i landbruget. I 1970 er det 11.000 karle.

Ove Korsgaard beskriver i sin bog "Strejftog i højskolernes idéhistorie" hvordan det at tage på højskole er en del af uddannelsessystemet på landet frem til 1960'erne. Først 7 års skolegang i den almene skole, herefter tager mange på aftenskole eller efterskole, efterfulgt af ansættelse som karl eller ung pige og så et ophold på enten en højskole eller for karlenes vedkommende på landbrugsskole, for pigerne på husholdningsskole.

Affolkningen af landbruget betyder, at de unge på landet drager mod byerne. Med den udvikling er højskolernes dage talte, hvis der ikke sker noget. Til alt held opstår der en ny vækkelse. Korsgaard skriver:

"Som en ny trend begyndte unge fra byerne i langt større tal end tidligere at tage på højskole. Denne trend reddede mange højskoler og forandrede endnu flere."

Den geografiske spredning af eleverne bliver større. Hidtil har Uldum Højskole primært fået sine elever fra især nærområdet og herefter fra resten af Jylland. Men i 1966 kommer eleverne fra 20 forskellige amter (der er på daværende tidspunkt 25 amter i Danmark) heraf en del fra Sjælland og København. ►

Den nye type elever kommer med en anden baggrund og en længere skolegang end de tidligere elever, og de har andre ønsker til fagene og undervisningsformen.

Nye fag kommer på skemaet som ikke længere tager udgangspunkt i landbruget og de klassiske grundtvigske dannelsesfag som historie og modersmål.

De fag, som tidligere var bifag, bliver nu hovedfag. Som eksempler på nye fag kan nævnes dramatik, musik, keramik, udenrigspolitik og motorlære.

Undervisningsformen ændrer sig radikalt.

Tidligere er en hverdag på højskolen domineret af foredrag – op til 4 på en dag. Nu bliver foredragene færre til fordel for holdundervisning og mere tovejskommunikation mellem lærer og elever. Eleverne vælger i højere grad linjefag og har dermed færre fælles fag.

Eleverne vil, at højskolen ikke længere kun skal danne dem til at blive demokratiske borgere. Nu skal højskolen selv være demokratisk med elevindflydelse og lærere, der lytter til eleverne.

Husmøder er en af de demokratiske fornyelser på Uldum Højskole i 60'erne. Det er fra starten

tænkt som et sted, hvor eleverne kan komme til orde og eventuelt lufte deres utilfredsheder.

Morgensamlingerne ændrer også karakter.

Før i tiden bestod en morgensamling primært af morgensang og trosbekendelse. Der er desuden en aftensamling kl. 22 med aftensang og fadervor.

Men i starten af 1970'erne vælger Erik Knudsen, forstander fra 1965-1977, at ændre morgensamlingerne, så de minder mere om den slags morgensamlinger, vi har i dag på højskolen med sange fra højskolesangbogen og en lærer, der holder et lille oplæg.

For nogle højskolelærere falder den nye form for undervisning mere naturligt end for andre. Et eksempel på sidstnævnt er Magnus Nielsen. Han er højskolelærer på Uldum Højskole i perioden fra 1950'erne til 1970'erne. Han tilhører den gamle garde af lærere på Uldum Højskole og beskriver i sine erindringer ret bramfrit, hvordan han ser på eleverne før og efter ungdomsoprøret:

“Der er sket store forandringer i min tid som højskolemand. I de første mange år var eleverne besindige landboere: bønder og enkelte håndværkere fra landbohjem...

*Første blandede elevhold
1953-54*

Nu er eleverne kritiske, enkelte helt oprørske og taler ved enhver lejlighed om at anarkiet skal indføres, privatkapitalismen afskaffes og ligeløn for alle indføres, de taler ud fra et meget lille ståsted, men indser det ikke og kan derfor være besværlige at få et samarbejde i stand sammen med. En del af oprøret gik altid ud på at kritisere højskolen sønder og sammen og når de først var blevet hjemmevante og troede at de kunne gøre og sige hvad som helst, fordi de levede i et demokrati, hvor enhver 18-årig havde stemmeret og derfor skulle være medbestemmende alle vegne, også på en højskole skulle ligeretten til at bestemme gennemføres.”

NARKOMANERNE KOMMER

En anden del af ungdomsoprøret handler om at eksperimentere med stoffer. Og det mærker højskolerne. Den første narkoman kommer på Uldum Højskole i vinteren 1968/69. Året efter kommer der adskillige (se Jens og Morten Bruuns artikel på side 70, som berører samme emne).

Det er en helt ny situation, som er svær at håndtere for forstander og medarbejderne. Men også det omgivende samfund står overfor en ukendt udfordring. Bente Knudsen, gift med forstander Erik Knudsen, beskriver det i jubilæumsskriftet fra 1999:

”...på den tid var hele den problematik så ny her i landet, der var ikke nogen, der var forberedt på den, og man vidste ikke, hvordan man skulle gribe det an. De psykiatriske hospitaler ville ikke have dem, og fængslerne ville heller ikke have dem, og så var der jo nogen, der fik den - troede de - gode idé at anbringe dem ude blandt helt normale unge, så de kunne blive smittet af dem, og helst langt ude på landet, så de var væk fra storbyerne. Så troede man, at man på den måde kunne hjælpe dem, og det tror jeg nok også, vi var naive nok til at tro vi kunne.”

For at få styr på de belastede unge mennesker bestemmer forstander Erik Knudsen, at de skal til en samtale på 2 timer på højskolen sammen med deres sagsbehandler, før de kan starte samt at de skal være garanterede stoffrie. Alligevel er der sagsbehandlere, der ”snyder” forstanderen og højskolen. I stedet for at tilmelde den belastede elev via kommunen og komme til samtale på højskolen, tilmelder sagsbehandleren det unge menneske via en privat adresse og dermed er Uldum Højskole ikke forberedt på en belastet elev. Ifølge Erik Knudsen sker det flere gange. ”Vi blev misbrugt af det offentlige!”, skriver han i årsskriftet i 1989.

Det er opslidende periode, og selv om Erik Knudsen har et princip om, at maks. 10 % af eleverne må være tidligere narkomaner, så giver det alligevel store udfordringer og tager meget af forstanderparrets tid. Bente Knudsen fortæller:

”Det jeg kan være mest ked af i den forbindelse var, at Erik og jeg brugte alt for

meget tid på nogle ganske få elever, og derved ikke havde så meget tid til den store flok, som jo trods alt var helt almindelige elever, og det syntes jeg var lidt synd for dem, kan jeg se bagefter.”

Og hvad med eleverne? Mærker de noget til det? Det er svært at sige. Her er det Anne-Lise Adamsen, elev i vinteren 1970/71, og senere medlem af styrelsen, der 20 år senere fortæller, hvordan hun oplever det:

”Året var 1970/71 – ungdomsoprør i lys lue og kvindefrigørelsen var lige om hjørnet. Alligevel husker jeg ingen væsentlige oprørstendenser, måske udover kønsproblematikken, blive rejst. Ingen særlige sociale eller autoritetskonflikter eller den trods alt lærerstyrede undervisning. Af skyggesider fra tidens oprør husker jeg kun bortvisning af et par elever p.g.a. stofmisbrug, en hændelse, der endnu var en undtagelse og ikke en regel. Gik ungdomsoprøret mon helt uden om kæmpen Rasmus Sørensen gamle højskole? Sådan husker jeg det, men er det mon sandt?”

NYE FAG OPSTÅR I PERIODEN OG TIDLIGERE BIFAG BLIVER TIL HOVEDFAG.

Billedværksted

Drama

Musikkundskab

Maskinskrivning

EN HELT ANDERLEDES HØJSKOLEELEV

Det tager en række år at tilpasse sig til den nye type af unge højskoleelever. Udviklingen ændrer samtidig elevgrundlaget fundamentalt fra landboere til byboere og højskolen og dens elever afspejler i langt højere grad det omgivende samfund.

Børge Haugstrup beskriver det sådan: "I 1977 var man nogenlunde ude over perioden, men med den udvikling var der sket en ændring i højskolens elevgrundlag. Men samtidig kunne man sige, at højskolen nu

afspejlede det omgivende samfund i højere grad end tilfældet havde været før, det var sådan set et sandt billede af det omgivende samfund."

Mile-brænding

Filmproduktion

Motorlære

Praktisk sygepleje

1972

Skoleskema

Vinter 1971/72 Klommen	Mandag	Tirsdag
7,50 - 8,05	M O R G E N	S A M L I
8,10 - 9,00	Dansk	Dansk
9,10 - 9,55	Engelsk 1. Retskrivning Regning Biologi Religioner	Foredrag
10,20 - 12,00	Samfundsl. 1. Maling/Coll. Leder Svøm. Kemi Engelsk 11. Maskinskr.	Psykologi 1. Int. politik Håndarbejde 11. Tegn./Grafik Matematik
12,00 - 13,30	Pause	Pause
13,30 - 15,10	Samfundsl. 11. Filmkundskab Håndarbejde 1. Keramik Landbrug Dramatik	Filmværksted Psykologi 11 Maskinskrivn. Musikkundskab Håndarbejde 111
16,00 - 17,50	Gym.-Svøm.	Gym.-Svøm.
18,30 - 19,15 19,15 - 20,00	Anatomi Korsang	

1971

Højskolen som behandlingshjem

"I ved at der siden 3. april er passeret 59 elever gennem Uldum Højskole. Her ved afslutningen er højst 45 tilbage. ...Når så mange forlader skolen i utide, er det tegn på at noget er galt.

Højskoleopholdet tilrettelægges stadig ud fra den gamle opfattelse af eleverne komme frivilligt, og at de kommer fordi de vil noget. I ved at mange af jer aldrig ville være kommet på højskole uden at en eller anden institution eller forsyrg eller center havde bedt jer om det – presset jer til det...I den situation må højskolen vælge om den vil være et undervisningssted under undervisningsministeriet eller et behandlingshjem under socialministeriet"

Afgående lærer Gunnar Salomonsen

Onsdag	Torsdag	Fredag	Lørdag
N G M O R G E N S A M L I N G			
Føllestime	Dansk	Dansk	Fri eller foredrag.
Engelsk 1. Retskrivn. Biologi Religioner Regning	Engelsk 1. Retskrivn. Regning Biologi Religioner	Foredrag	
Filosofi Foto Stoftryk Kunstorient. Engelsk III. Fysik	Samfundsl. Maling/Coll. Leder Svøm. Kemi Engelsk II. Maskinskrivn.	Psykologi 1. Int. politik Håndarbejde II. Tegn./Grafik Matematik	
	Pause	Pause	
Fri	Samfundsl. II. Filmkendskab Håndarbejde I. Keramik Landbrug Dramatik	Filmværksted Psykologi II. Maskinskrivn. Musikkendskab Håndarbejde III.	
Fri	Gym.-Svøm.	Gym./Svøm.	
	Anatomi Korsang		
Film eller Folkedans			

1976

Elev, der ønsker større ansvar og mere praktiske fag:

“Lad os tage ansvaret for husholdningen, vi vil selv lave mad, og samtidig være med i skolens regnskab, så kan vi selv finde ud af, hvordan vi kan lave mad i forhold til, hvad vi vil give for den. Det skal være os der har ansvaret for økonomien, hvor pengene skal bruges.”

Elevindlæg 1976

1989

Studietur til Sovjetunionen
1975

MURENS FALD

- vi har en politik om ikke at være politiske

En del af ungdomsoprøret handler om politik og især flirten med det revolutionære og med kommunistiske diktaturer. Og med ungdomsoprørets indtog på højskolerne drejer det politiske spektrum sig fra partiet Venstre til det venstreorienterede.

Nogen højskoler i 70'erne er meget aktive på venstrefløjten, og der opstår deciderede røde højskoler, hvis formål er at indføre socialismen gennem højskolevirksomhed. Det er for eksempel: Kolding højskole, Den røde Højskole i Svendborg, Tvind m.fl.

Men Uldum Højskole hopper ikke med på den bølge. Vi har aldrig været en politisk højskole. Når man fx ser på de fag, der bliver udbudt i 1970'erne, finder man politiske fag, men de blev ikke præsenteret ud fra en venstreorienteret synsvinkel.

Studierejserne i 1970'erne og 1980'erne går stort set kun til Østeuropa: Sovjetunionen, Tjekkoslaviet, Ungarn, Polen og Østtyskland. Men det er ikke udtryk for Uldum Højskole og lærernes ønske om at promovere den kommunistiske idé.

Eleverne bliver introduceret til landene, før afrejsen og det er ikke ukritisk propaganda. Årsskriftet i 1981 beskriver fx introduktionen til en tur til Polen:

”Januar var præget af forud-oplysningen før Polen-turen. En polsk økonom, Karel Kominowski, kom til skolen lige fra besøg hos Solidaritet og gav vægtig viden fra sig om Polens vanskeligheder og muligheder.”

Introduktionen rummer også en tur i biografen i Brædstrup for at se den polske film ”Marmormanden” - en spillefilm, der forholder

sig kritisk til kommunismens propaganda og censuren i det daværende Polen.

Ifølge Helge Hansen, forstander fra 1985-1999, handlede rejserne til Østeuropa i høj grad om at præsentere eleverne for en anderledes kultur: ”Det var den kontrastfyldte atmosfære, der var karakteristisk ved vores rejser til østlandene samtidig med en rig gammel kultur med byer som Krakow og Prag. Og ikke at forglemme et billige rejsemål.”

MURENS FALD

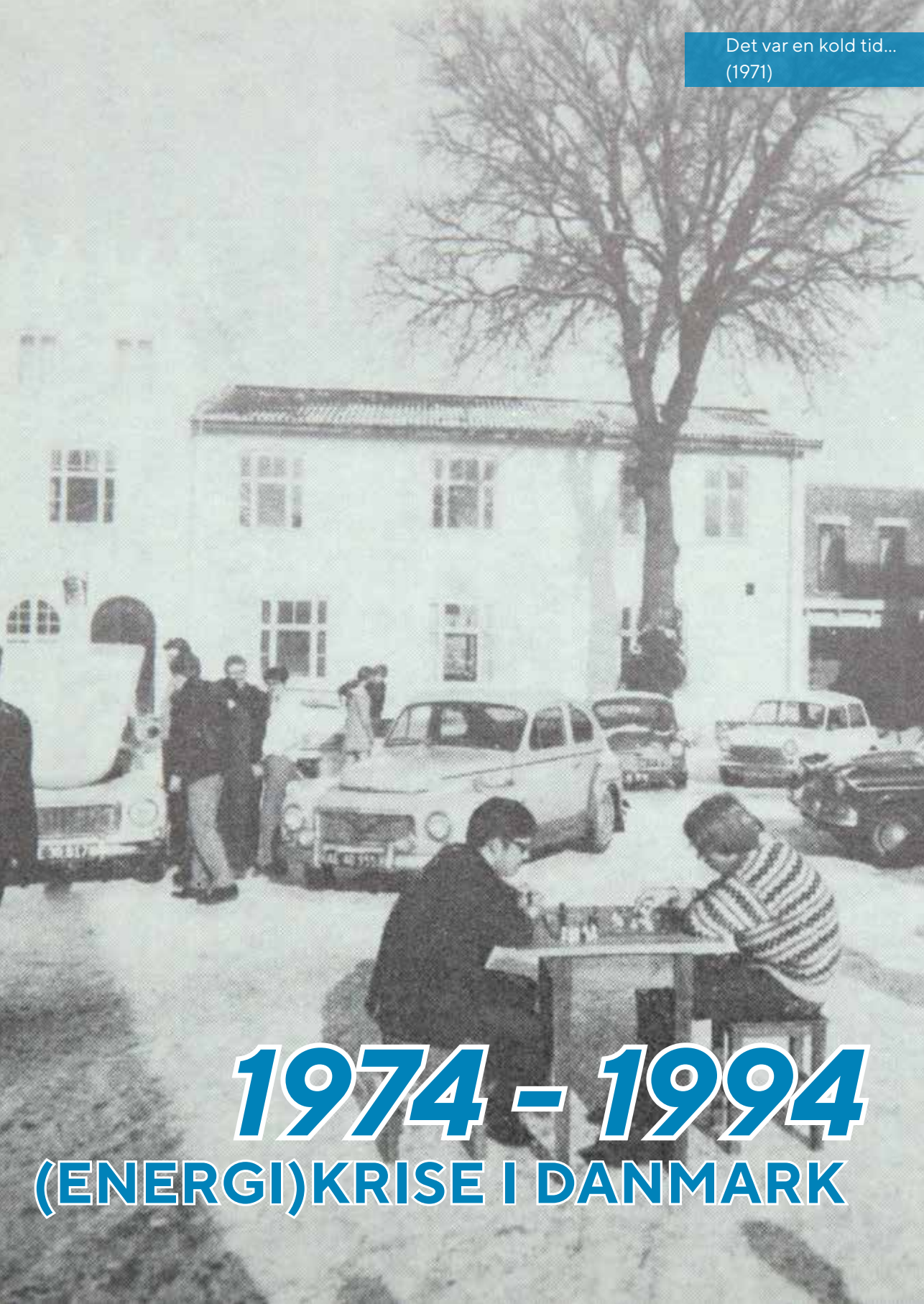
Med sammenbruddet af kommunismen åbner Europa sig op og det vil Uldum Højskole gerne præsentere sine elever for. Helge Hansen fortæller:

”Med murens fald i 1989 var vi ikke i tvivl om, at vi gerne ville være en del af det åbne og globale fællesskab i Europæisk og Nordisk perspektiv. Vi søgte derfor kontakt til Hanne Damtoft, der boede i Limoux og arbejdede med udvekslingsrejser/kulturrejser mellem Skandinavien og Sydfrankrig.” Uldum Højskole arrangerer en slags udveksling med franske unge. Først er en flok unge franskmænd på højskole i Uldum og bagefter tager en flok danske elever til Frankrig.

”Det var et fremragende koncept. Problemet var bare at det er for dyrt. Den dag vi ikke kunne få tilskud til det, der havde eleverne ikke råd til det.”

Uldum Højskole har dog bevaret det globale udsyn og vi har de sidste 22 år arrangeret to årlige ture til først Tanzania og siden Kenya. En mulighed for vores elever for at møde verden og andre kulturer.

Det var en kold tid...
(1971)

1974 - 1994

(ENERGI)KRISE I DANMARK

- Nedtur for Danmark bliver optur for Uldum Højskole

Erik Knudsen (forstander 1965-77) beskriver det første år med energikrisen i 1974 sådan her: "Det ... gav os noget besvær, men også megen menneskelig varme. Vi måtte rykke tættere sammen. Lukke gymnastiksalen for varme – også andre lokaler måtte lukkes, temperaturen ned overalt – bl.a. for at holde svømmehallen i gang. Mange i omegnen var lidt chokerede over den svømmehal, som fortsat blev brugt, mens andre lukkedes. Men da vi kunne bevise, at vi sparede 35-40 % af forbruget året før, accepterede alle kendsgerningerne."

Energikrisen i 70'erne rammer den danske økonomi som en hammer. Det hele starter i 1973, da de arabiske oliestater vælger at sætte deres olieproduktion ned, og samtidig sætte prisen på olie voldsomt op. Det sker for at presse de vestlige landes støtte til Israel, der på daværende tidspunkt er i krig med Egypten og Syrien.

Da 90 % af Danmarks energiforbrug i 1973 kommer fra olie, slår prisstigningerne hårdt.

Oliekrisen påvirker Uldum Højskole på to måder. Direkte ved, at energipriserne stiger og der skal bruges flere penge på at holde skolen varm. Og indirekte gennem den økonomiske krise i Danmark og den stigende arbejdsløshed – det sidste vender vi tilbage til.

ENERGIKRISEN

Hvad gør man så for at holde varmen? Måske er det en fordel af have en forstander som er tidligere gymnastiklærer (fra årsskriftet 1995 i anledning af Erik Knudsens 75 års fødselsdag): "En elev fra den kolde tid, nemlig energikrise vinteren 1973/74 mindes en time med Erik Knudsen, hvor der undervistes i anatomi. At der skulle spares på varmen, er en underdrivelse – eleverne sad som fastfrosne,

tænderklaprende efter et kvarters anatomi-gennemgang. Resolut standser Erik undervisningen og foreslår fem minutters opvarmningsøvelser selvfølgelig demonstreret af ham selv med store armbevægelser, flagrende fuldskæg og til elevernes morskab – det varmede alt sammen. Og sådan fortsatte disse iskolde anatomi-timer vinteren igennem et kvarters undervisning, fem minutters fysisk udfoldelse og så på'en igen."

Behovet for at energirenovere de gamle bygninger på højskolen er udtalt. Men først i 1980 sker der noget. Via en lov om energibesparelser for skoler bevilges Uldum Højskole 750.000 kroner (svarende til 2,6 millioner i dag) til energirenovering, som bruges på hulmursisolering i de ældste bygninger: Friskolen Langelinje, tårnet og moderhuset. Desuden bliver der sat 60 nye vinduer med termoruder på Langelinje og nyt varmeanlæg i gymnastiksalen. Varmeudgifterne var i 1980 på 500.000 kr. svarende til 1,7 millioner i nutidspenge. Til sammenligning brugte vi 650.000 kroner på varme i 2023.

ARBEJDSLØSHED

En anden følgevirkning af energikrisen er en voksende arbejdsløshed. Mens arbejdsløshed stort set er et ubekendt begreb i 1960'erne, vokser den støt op gennem 70'erne og 80'erne: I 1973 er der 26.000 arbejdsløse. Et år senere er der 110.000 ledige. Og det er blot begyndelsen: 1975: 134.000, 1978: 200.000 arbejdsløse, 1982: 250.000, og det hele topper i 1993 med næsten 400.000 arbejdsløse.

De arbejdsløse i 70'erne og 80'erne er ikke

underlagt samme aktiveringskrav som i dag, og det giver frihed og mulighed for at udfolde sig og for eksempel tage på højskole. Men samtidig præges ungdommen af modløshed over fremtiden og de begrænsede muligheder for de unge.

En kvindelig elev på Uldum Højskole, der i 1982 bliver spurgt af en journalistelev om, hvorfor hun er taget på højskole, rammer de unges situation ind:

“Når man er færdig med folkeskolen eller gymnasiet så er der ikke så mange muligheder at gå i gang med, fordi der ikke er så meget at få nogen steder. Så går man og synes at man egentlig har tid nok til at lave lige hvad man har lyst til, og der synes jeg, at højskole er en udmærket ting.”

- Hvorfor har det ikke noget hastværk med at finde et arbejde eller en uddannelse?

“En uddannelse ender jo altid i et arbejde, eller ikke altid, men det er meningen med det. Og jeg kan ikke rigtig forestille mig noget arbejde, hvor jeg har lyst til at bruge 8 timer på det hver dag. Jeg tror egentlig, der er mange, der har det sådan.”

Mange arbejdsløse kommer på højskole med dagpenge og det er rigeligt til at betale højskoleopholdet. Op mod 2/3 af eleverne får enten bistandshjælp eller dagpenge. Så større arbejdsløshed betyder faktisk flere elever. I årsskriftet fra 1983 kan man læse:

“Det blev igen et frodigt år for den danske folkehøjskole med stigende årselevtal.”

Så mens arbejdsløsheden stiger i det omgivende samfund sammen med udlandsgælden og underskuddet på statsbudgetet, så har højskolerne gyldne dage med masser af elever. Nye højskoler vokser frem som svampe efter et regnskyl. I 1970 er der 75 højskoler i Danmark, i 1985 er der 104.

LANGSOM TILBAGEGANG

Fra 1990'erne indføres flere og flere aktiveringsprojekter for de arbejdsløse og muligheden for at tage på højskole med dagpenge svinder. Formanden for bestyrelsen Gudmund Busk Jensen skriver forudsigende om det i årsskriftet i 1995:

“Det kan blive et stort problem for højskolerne, hvis lovforslaget gennemføres (halvering af dagpenge til unge arbejdsløse, der vil på højskole, red.) og det medfører en nedgang i elevtallet på f.eks. 15-20 % , vil det være ganske alvorlig for de fleste højskoler, men jeg mener faktisk, at det er værre for de unge, der så ikke kommer på højskole, måske den bedste udnyttelse af en ledig periode.”

I 1994 er der 133 årselever på Uldum Højskole – det højeste antal i mere end 30 år. De følgende år går det langsomt ned ad bakke med antallet af elever. På landsplan lukker en del højskoler. Bunden rammes i 2015 med 66 højskoler i Danmark. I dag er der 75 højskoler.

1978

Det frie fagvalg

“Det er højskole-mode for tiden at udbyde linjefag, at lægge vægt på et afgrænset område, selvsagt med den følge, at der også sker en afgrænsning af deltagerens forskellighed. ...(Uldum Højskole) er gået den modsatte vej for at fastholde, at højskolen er det frie mødested for alle slags mennesker.”

Forstander Poul Erik Sæ

Ny værelsesfløj,
Udgård, står
færdig i 1978

1982

Ugekursus i august om Grundtvig. Titlen på kurset er:
“Frihed til forskellighed”

Forstander Poul Erik Sæ

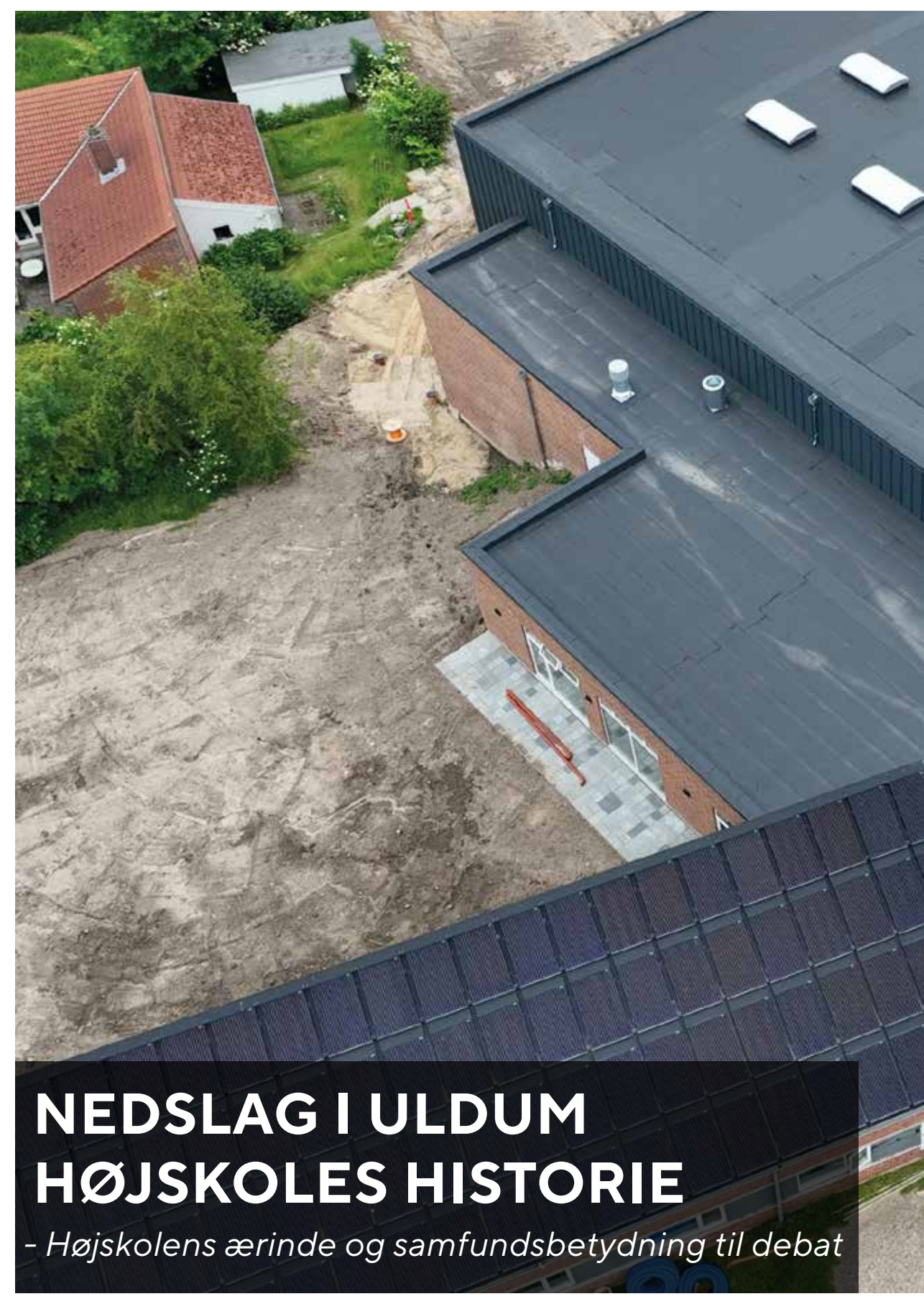
1991

Nyansat lærer om jordens klima

“Vores nuværende leveform er et kapløb med tiden. Vil vi nå at indse, at vi har fejlet, før naturen slår igen? Dens slagkraft vil være langt voldsommere end noget, mennesket kan finde på.”

Kurt Willumsen, lærer

NEDSLAG I ULDUM HØJSKOLES HISTORIE

- Højskolens ærinde og samfundsbetydning til debat

An aerial photograph of a large industrial building under construction. The building features a dark grey, multi-level roof with several white skylights. The lower portion of the building is constructed with red brick and has large windows. The surrounding area is a mix of dirt, gravel, and greenery, with a yellow excavator visible on the right side. The text "Det største byggeri i nyere tid - vores nye hal på 1300 kvm." is overlaid in the top right corner.

Det største byggeri i nyere tid -
vores nye hal på 1300 kvm.

1999-2024

Af Kurt Willumsen, forstander

1990'erne var på mange måder opgangstider på Uldum Højskole. Skolen havde flotte elevtal, der var kommet styr på økonomien, der blev udført vigtigt vedligehold og nybyggeri, og der var ro på de indre linjer. Elevsammensætningen på højskolen lignede mere og mere et bredt udsnit af den danske ungdom, hvilket på mange måder var godt, ikke kun for Uldum Højskole, men for hele højskolebevægelsen.

Men 1990'erne var også en tid, hvor skoleformen kom under pres. Både på elevtilgang og dermed økonomien, men også på forholdet til samfundet og særligt det politiske niveau. Højskolens rolle var til debat. Der var bred enighed om, at det var en positiv udvikling, at højskolen nu i højere grad appellerede til et bredt udsnit af de unge. Højskolens ry havde i for mange år været "at højskolen var blevet en del af det sociale system", altså at højskolen var for dem der havde det svært, - på kontanthjælp, stod uden uddannelse eller var ramt af arbejdsløshed.

Samtidig var højskolernes fagudbud kommet i søgelyset. Højskolen har altid haft sit ærinde et sted mellem det personlige og det samfundsrettede, men der var en oplevelse af, at højskolen var blevet for meget en skoleform til personlig udvikling med for lille fokus på det samfundsmæssige. Op gennem 90'erne blev der diskuteret, på hvilken måde, man kunne sikre at højskolens almene sigte, kunne styrkes. Det resulterede i en ny højskolelov, der blev vedtaget i maj 2000, hvor der blandt andet stod, at halvdelen af undervisningen på en højskole skal have et alment perspektiv, at alle højskoler skal have et formuleret værdigrundlag, og at højskolerne løbende skal evaluere deres skolevirksomhed i forhold til

værdigrundlaget.

På mange måder var Uldum foran sin tid, i forhold til den nye højskolelov. Da Helge blev forstander i 1985 introducerede han et nyt syn på det faglige i hans såkaldte "femkantsmodel", netop med fokus på det almene, hvor lærerne skulle kunne sætte sin faglighed ind i en historisk og kulturel sammenhæng.

Det var ikke kun lovgrundlaget der forandrede sig i det nye årtusinde.

Ungdomsarbejdsløsheden faldt dramatisk sidst i 90'erne og efterspørgslen efter de unge og de kompetencer de kunne bidrage med fra uddannelser, var i høj kurs. Højskolerne blev også en del af denne udvikling. Hvad skulle højskolens rolle være? Hvad kunne højskolen være med til at løse af samfundsopgaver? Skal højskole være et sted hvor man tilegner sig konkrete målelige kompetencer? Det var spørgsmål der kastede højskolerne ud i en nærmest eksistentiel krise.

Internt mellem højskolerne var der stor uenighed om retningen. Da elevtallet samtidig var stærkt faldende, dels grundet mindre årgange, og dels fordi stort set alle muligheder for at komme på højskole med hjælp fra kommunen eller på dagpenge var blevet fjernet, så var højskolebevægelsen samlet set i en voldsom presset situation. På 10 år, fra 1994, var antallet af højskoler gået fra 108 til 83 i 2004. Og nedgangen i antallet af højskoler var ikke slut endnu, efter yderligere 11 år var antallet nået ned på 67 i 2015.

I starten af nullerne blev diskuteret om højskolerne skulle gå kompetencevejen for at opnå ret til at eleverne kunne få SU under et højskoleophold. Skulle man fx kunne tage en HF på en højskole? Så vidt gik det dog ikke. Der blev godt nok åbnet op for at højskoler kunne indgå uddannelsessamarbejder, men det viste sig aldrig at få det store omfang. Til gengæld blev det en del af højskolernes

hverdag da både vi selv foreslog, men også blev bedt om, at tage del i løsningen af forskellige samfundsopgaver. En af dem var at medvirke til integration af nye medborgere. Her var Uldum på forkant, da vi allerede i 2001 havde indledt et samarbejde med Dansk Røde Kors hvor de sendte en lille gruppe asylansøgere på højskole i Uldum. Blandt andet på baggrund af de erfaringer, blev der åbnet op for at nyttilkomne flygtninge kunne komme på højskole, som led i deres integration, når de havde fået tilkendt asyl. Også på andre områder kom der forskellige puljemidler, som var med til at understøtte højskolernes elevtal i denne periode. Der var fx særlige tilbud til unge uden ungdomsuddannelse, eller da vi på Uldum højskole indgik et samarbejde med Horsens sygehus som rekrutterede tyske sygeplejersker, og som i den forbindelse kom på et sprog og kulturkursus på højskolen, før de startede på deres arbejde på sygehuset.

FORSTANDERSKIFTE

Perioden efter 150-års jubilæet i 1999 blev således en tid med store forandringer for vilkårene omkring at drive højskole. Men heldigvis var vores udgangspunkt godt. Tiden med Helge Hansen ved roret som forstander gav os et stærkt udgangspunkt til at stå imod forandringens vinde. Med en god medarbejderstab og et godt ry ude omkring, fordi der var lavet god højskole i mange år i Uldum, og med en trimmet skole med gode fysiske rammer og god økonomi var der noget at stå imod med. På trods af vigende elevtal var der aldrig tvivl om hvorvidt Uldum kom igennem de svære år. Selvom 50 højskoler er lukket igennem de sidste 25 år, har Uldum ikke været i farezonen.

Da Helge Hansen stoppede som forstander i januar 2000, blev Hans Jørgen Vodsgård ansat som ny forstander. Hans Jørgen kom blandt andet fra en stilling i højskoleforeningen,

var han gennem årene havde arbejdet med analyser omkring forskellige sider af højskolebevægelsen.

Det var kompetencer han i høj grad kunne trække på, da højskolen dels stod overfor en ny virkelighed i forhold til elevsøgning, og dels skulle til at formulere sig omkring sit virke med den nye højskolelov. Der skulle blandt andet udfærdiges et værdigrundlag og laves en plan for evaluering. Der var også helt konkrete forandringer i skolens fagudbud – fx blev den gamle vævestue omdannet til et IT-undervisningsrum.

Hans Jørgens tid på Uldum blev dog kort. Allerede i juni 2001, altså knap 1 ½ år efter at han blev ansat, valgte han at opsigte sin stilling og fortsætte sit højskolevirke på Snoghøj højskole.

Bestyrelsen ønskede at få ro på dagligdagen og med medarbejdernes opbakning blev undertegnede konstitueret som forstander fra 1. august 2001. En ansættelse der i juni 2002 blev gjort permanent.

Det var med stor respekt for højskolens ve og vel, at jeg overtog opgaven som forstander, efter at have været lærer på skolen siden 1990. Men ikke kun respekt, også bekymring for hvordan vi skulle komme igennem de kommende år. Jeg var meget bevidst om, at højskolen stod overfor nogle svære år, og det viste sig da også hurtigt, at de faldende ungdomsårgange også ramte os.

I efteråret 2003 havde vi det mindste hold elever i nyere tid. Kun 39 elever kunne det blive til. Til gengæld var det super gode og søde elever, og det hjalp gevaldigt når der ellers var nok at bekymre sig om!

Det var også i 2003 at vi totalrenoverede Friskolen; kun ydervæggene overlevede renoveringen, men der var nu heller ikke andet, der var værd at bevare! Selvom elevtallene var små i perioden, så var det alligevel afgørende for skolens mulighed for at tiltrække elever, at bygningerne blev prioriteret.

SPAREÅRENE

Elevnedgangen var desværre ikke det eneste vi havde af udfordringer, selvom det var svært nok. Nullerne var også besparelsernes tid. De ideologiske vinde blæste i retning af at det offentlige forbrug skulle mindskes, og forstærket af finanskrisen i 2008 blev sparekniven fundet frem. Højskolerne blev ramt af den store grønthøster, som resten af uddannelsessektoren. I mange år blev vores tilskud reduceret med 2 procent hvert år, så vores tilskud blev voldsomt udhulet over tid. Mere end 20% af vores tilskud forsvandt over en 10-årig periode. Vi havde kun den mulighed at sætte prisen på højskoleopholdet op, så egenbetalingen steg. Men den øvelse kunne let risikere at koste elever, så vi valgte i høj grad at spare og optimere os gennem de svære år. Samtidig havde vi, og har vi den dag i dag, en intention om at vi vil ligge i den billige ende i forhold til prisen for et højskoleophold, så flest mulig havde mulighed for at vælge et ophold på Uldum.

Vi har altid sat en ære i at have styr på vores økonomi, og bortset fra i 2001, har højskolen haft sorte tal på bundlinjen siden slutningen af 1980'erne. Så selvom det var svære år, så kom vi igennem og vel ud på den anden side. For det skulle vise sig, at der var bedre tider på vej.

DE UNGE TRODSER TIDENS TENDENSER

Op gennem nullerne blev de unge opfordret til at skære ned på antallet af sabbatår. De skulle hellere komme i gang med uddannelse, så de kunne komme ud og gøre sig nyttige på arbejdspladserne. I perioden gik de unge fra i gennemsnit at tage 2 ½ års sabbatår til 1 ½ år, blandt andet tilskyndet af forskellige ændringer i optagelseskrav til studier, der favoriserede dem, der gik hurtigt i gang. Den store fokus på nytte, som i universitetsverdenen blev omtalt som "fra forskning til faktura", hvor alting skulle kunne betale sig, gav svære kår for det almene.

Professor Ove Kaj Petersen kom i 2011 med sin bog "Konkurrencestaten" hvor han problematiserede den stigende fokus på at samfundet skulle uddanne til medarbejdere fremfor medborgere – det dannelsesmæssige perspektiv var under pres.

Op gennem 2010'erne begyndte flere at tage på højskole. De unge reagerede med trods overfor det store fokus på hårde kompetencer, og insisterede på at de ville det almene og fællesskabsorienterede. Antallet af sabbatår voksede igen, og i skrivende stund tager de unge i gennemsnit mere end 2 års sabbat. Højskolen var endelig sluppet fri af den gamle historie om at være det sociale systems forlængede arm, til igen at være et aktivt tilvalg for almindelige unge der ville forkæle sig selv med et ophold der gav dem venner, oplevelser og højere til loftet. Center For Ungdomsforskning CEFU, kalder årene i mellem ungdomsuddannelse og uddannelse for de vigtige mellemrums-år. Det er her de unge finder sig selv og deres plads i det store fællesskab. Får blivende venskaber, besinder sig på sine værdier, og ruster sig til voksenlivet. Desværre er der også fulgt en stigende udfordring med mistrovisel hos de unge i perioden, hvor perfektionskulturen og den store fokus på sociale medier ikke har bragt meget godt med sig.

En mistrovisel som vi på højskolen på den ene side må forholde os til, og på den anden side, må forsøge at være en del af løsningen på. Vi skal både være solidariske med de unge, der bøvler med livet, samtidig med at være en skole der indgyder livsmod og appetit på livet. Som der står i vores værdigrundlag: "De elever, lærere og medarbejdere, der til enhver tid er på skolen, har ansvaret for, at den enkelte får størst mulig glæde af opholdet. Glæde er et af kodeordene, ansvar et andet. Det gælder om at tage livet alvorligt, så det kan blive sjovt." Heldigvis, eller naturligvis, kunne man også sige, så er der også en del af de unge,

*Elever tester sig for corona
(2021).*

der bøvler med livet, som tænker højskolens stærke fællesskaber ind, som en del af svaret på de personlige udfordringer.

CORONA-ÅRENE

11. marts 2000 står formentlig stærkt i de flestes hukommelse. Det var den dag samfundet lukkede ned for første gang grundet corona. Også på højskolerne, hvor eleverne blev sendt hjem på ubestemt tid. På Uldum havde vi været i gang siden starten af januar og fællesskabet var så småt ved at falde i hak. Så det var naturligvis en streg i regningen, at det hele blev afbrudt med kort varsel. I første omgang havde vi ingen fornemmelse af hvor lang tid det ville vare, men det viste sig at vi først kom i gang igen den 28. maj. Kun en lille gruppe internationale elever opholdte sig på skolen under nedlukningen, og de fleste af medarbejderne var hjemsendt.

Som vi alle ved i dag, så blev den første nedlukning den første i række af flere nedlukninger i de kommende år. I slutningen af 2020 kommer næste nedlukning, som varer til 15. marts 2021, og d. 19. december 2021 lukkes højskolerne ned for tredje gang. Denne sidste gang med nedlukning der ophæves igen d. 16. januar 2022.

Coronatiden vil altid stå som en meget særlig tid for højskolerne. På den ene side var det en virkelig mærkelig tid, både med nedlukningerne, men også med en masse forskellige restriktioner i de perioder hvor vi var åbne. En del af restriktionerne gav absolut ingen mening, og mange af dem var i direkte modstrid med det man tager på højskole for; samvær, nærvær, tillid og fællesskab. Når det så er sagt, så var coronatiden også et af de få steder i vores samfund, hvor unge kunne mødes og have noget der bare lignede et normalt ungdomsliv.

Mange uddannelser var præget af virtuel undervisning, hvor elever sad derhjemme,

og mange af de ting unge laver med fritidsliv, socialt samvær, gå på cafe, rejser osv. var ikke muligt, bortset fra på højskolerne! Det betød også, at højskolerne blev fyldte med elever; her på Uldum havde vi fyldte hold både forår og efterår i en stor del af tiden fra 2020-2023. Ja ikke kun fyldte – på flere af holdene havde vi lange ventelister, og kunne måske have fyldt skolen 2 gange!

Staten understøttede højskolernes økonomi med hjælpepakker, og selvom vi ikke blev fuldt kompenseret i nedlukningsperioderne, så er vi enige om, at højskolerne blev godt behandlet under corona.

GODE ELEVTAL GIVER ØKONOMI TIL FORNYELSE

De stigende elevtal op gennem 2010'erne og den deraf gode omtale i medierne og i offentligheden om at tage på højskole, bevirkede også at elevtallet steg hos os. I 2018 kom vi for første gang i 20 år over 100 årselever (en årselev er en elev i 40 uger), og her har vi ligget siden. Så også før og efter corona har vi været begunstiget af gode elevtal. I gunstige tider skal skolens fundament konsolideres – så 2020'erne står i byggeriets tegn.

Siden renoveringen af Friskolen i 2003 har der ikke været økonomi til de helt store byggeprojekter, men kun til vigtig vedligehold. I takt med den grønne omstilling har vi haft fokus på at energioptimere med nye vinduer, efterisolering af tage og gangarealer, ny teknik i svømmehallen, og i 2015 sættes der solpaneler på Udgård, så vi kunne producere ¼ af vores strøm selv.

Der er også løbende renoveret værelser, og der er lavet forbedringer af undervisningsfaciliteterne rundt omkring på skolen.

Vi har også skaffet os af med en række ejendomme, som var i meget dårlig stand: Medarbejderboligerne Lille og Store gule huse, Solbakken der til sidst blev brugt til

Friskolen blev renoveret i 2003

Havestuen set indefra (2023)

Fællesskab er heldigvis ikke gået af mode(2020)

undervisning, boligen på Højskolebakken 17 der blev købt til nedrivning, og endelig Havehuset, medarbejderboligen for enden af svømmehallen, som vi river ned meget snart. De gode elevtal, kombineret med at vi gennem de sidste to årtier har betalt lån ud, gjorde at vi i 2022 kunne gå i gang med en stor byggeplan: Den gamle Pejsestue fra 1968 var i en elendig forfatning, med utæt tag, og dårlig indretning. Den blev revet ned, på nær de små røde murstenshalvægge, og blev bygget op med ny indretning og inventar. Overdækningen rundt om bygningen blev gjort større og gårdspladsen blev nytænkt med fliser og grønne arealer. Det hele blev meget vellykket. I 2023 gik vi i gang med det største byggeri i nyere tid. Vi har tilføjet over 1300 m² bygninger med ny idrætshal, fitness og nyt undervisningsrum, beliggende for enden af Udgård. Det hele stod færdigt så forårsholdet 2024 kunne bruge de nye faciliteter i lidt over en måned op mod sommer. Det er blevet super godt og i skrivende stund ser vi frem til at kunne huse 400 mennesker til 175-års jubilæumsfest d. 21 september i de nybyggede lokaler.

Med den nye hal har vi fået frigjort den gamle gymnastiksal fra 1968, som nu er i gang med at blive omdannet til teater/koncertsal. Selvom vi ikke er i mål med denne del, så er lokalerne allerede taget i brug til formålet, og vi kan se at det bliver virkelig godt og giver helt nye rammer omkring vores måde at lave højskole på.

Når vi så engang er i mål med alle disse tiltag, så står den på næste mulige projekt: Højskolerne har fået muligheder for at søge støtte til forskellige tiltag i Nordea-fonden med henblik på at styrke vores arbejde med bæredygtighed. I den forbindelse vil vi undersøge muligheden for at bygge et nyt undervisningsrum, der formentlig vil blive placeret ude i haven.

PÅ VEJ MOD DE 200 ÅR!

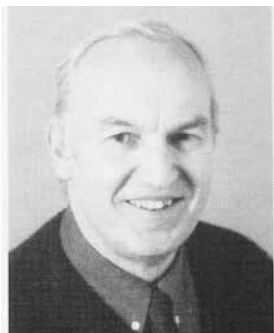
De sidste 25 år har budt på mange udfordringer og forandringer. Uldum Højskole er kommet godt igennem perioden og står stærkt i forhold til de kommende år. Der er lavet god højskole på både korte og lange kurser, og skolens har et godt ry; det er meget vigtigt i en tid hvor en stor del af vores kursister og elever kommer på anbefaling.

De fysiske rammer er bedre end nogensinde før, og selvom der altid er noget at gøre på en skole med 175 år på bagen, så er det til at overskue, hvad der ligger af bundne vedligeholdelsesopgaver i årene der kommer. At prioritere bygningerne og deres vedligehold har der været tradition for i mange år på Uldum Højskole.

Vi har en god blanding af erfarne og yngre medarbejdere, der brænder for at lave højskole. Skolens bestyrelse og elevforening er velfungerende og støtter op om det gode arbejde, og vi har en skolekreds der også støtter op om, og deltager i de aktiviteter vi har på skolen.

Det må siges at være et godt udgangspunkt frem mod 200 års-jubilæet i 2049! Uldum Højskole er den højskole i verden, hvor der har været aktiv højskoledrift i flest år, så mon ikke vi bare snupper 175 år mere .

NEKROLOG: GUDMUND BUSK JENSEN

Vores mangeårige bestyrelsesmedlem og tidligere formand for bestyrelsen, Gudmund Busk Jensen, døde d. 18. juli i år, 87 år gammel.

Gudmund var elev på Uldum højskole i 1960, hvor han også mødte Inger, som han blev gift og fik 3 børn med. Gudmund blev medlem af skolens bestyrelse i 1972 og formand for bestyrelsen i 1987. Han stoppede som formand i 2001 og i bestyrelsen i 2002.

Gudmunds 30 år i bestyrelsen hører formentlig til nogle af de mest turbulente år i Uldum højskoles historie. Det var en kunst at balancere højskolen igennem skiftet fra en ungdom der fortrinsvis kom fra landkulturen, til en skole hvor eleverne kom fra alle dele af det danske samfund. Det var også en tid hvor ungdomsoprøret og senere massiv ungdomsarbejdsløshed, udfordrede den traditionelle højskoledrift.

Uldum højskole var også, ligesom resten af højskolebevægelsen, udfordret på elevtallet. Der var lange perioder med vigende elevsøgning, men også gode perioder, hvor mange elever, og dermed god økonomi, kunne omsættes til at konsolidere højskoledriften. Da bestyrelsen ansatte Helge Hansen i 1985 som ny forstander, var højskolen voldsomt presset på økonomi og elevtal. Gudmund blev formand for bestyrelsen i 1987 og hans samarbejde med Helge blev et vendepunkt for skolen. Gudmund var en dygtig bestyrelsesformand, drevet af et stort hjerte for det grundtvigske. Han hyldede det levende ord og viste forstander og os medarbejdere stor tillid. Men han havde også en stærk sans

for at maskinrummet på højskolen måtte fungere økonomisk og bygningsmæssigt. Mange af os har hørt Gudmund sige, at "vi driver ikke højskole for at tjene penge, men tjener penge for at kunne drive højskole". Uldum Højskole blev i Gudmunds formandstid forvandlet fra en højskole i krise, til en veldrevet højskole med god elevsøgning og gode fysiske rammer omkring højskoledriften. Der var store bygge og vedligeholdelsesprojekter i perioden, blandt andet i 1991 hvor køkken og spisesal blev totalrenoveret og Pyramiden og nye kontorfaciliteter blev bygget, og i 1997 hvor vores delvist renoverede og delvist nybyggede musikhus blev lavet. Store og omfangsrige opgaver der skulle løses, og som bestyrelsen med Gudmund i spidsen, havde en stor andel i at højskolen kom godt igennem.

Selvom Gudmund stoppede i bestyrelsen i 2002, fulgte han løbende med i højskolens virke, og han og Inger fortsatte med at komme på skolen blandt andet til vores generalforsamlinger i skolekredsen. Det er blevet til mange gode snakke om højskoledrift og indhold gennem årene, helt frem til Gudmunds død. Dem har jeg personligt sat meget pris på.

Uldum Højskole har meget at takke Gudmund for. Hans hjerte for højskolen og hans grundtvigske sind, kombineret med en stor forstand på bestyrelsesarbejde og højskoledrift, er kommet vores skole til gavn i mere end 3 årtier. Gudmund var et umådeligt venligt og gavmildt menneske, som altid var behagelig og inspirerende at være sammen med, og det har kollegaer i bestyrelsen og medarbejdere på højskolen nydt godt af i alle årene.

Æret være Gudmund Busk Jensens minde

Kurt Willumsen, Forstander

ELEV MØDE DEN 2.-4. MAJ

Information om elevmødet vil kunne læses på vores hjemmeside og elevforeningens Facebook-gruppe i starten af det nye år

ÅRSMØDE & HØJSKOLEDAG Lørdag 15. marts 2025

I forbindelse med vores Højskoledag glæder vi os til at se medlemmer af Elevforeningen og Skolekredsen, jubilarer, tidligere elever og medarbejdere, lokale borgere og andre med tilknytning til og interesse for Uldum Højskole .

Program for Højskoledagen 2025

- Kl. 9.30 Kaffe og rundstykker
 - Kl. 10.10 Velkomst i gymnastiksalen
 - Kl. 10.30 Detaljer om hvem der vil optræde, er ikke på plads. Det vil kunne ses på hjemmesiden en gang i det nye år.
 - Kl. 12.00 Middag
 - Kl. 12.45 Rundvisninger. Vi mødes på gårdspladsen
 - Kl. 13.30 Generalforsamling i Skolekredsen i foredragssalen.
Forstander og formand for højskolens bestyrelse fortæller om tilstanden på Uldum Højskole. Regnskab fremlægges og der er valg til bestyrelsen.
 - Kl. 14.30 Kaffe, kage og masser af højskolesang i spisesalen
- Afslutning cirka kl. 16.00.

Det koster 100 kr. at deltage i dagen og de betales inden dagen. Når du har tilmeldt dig, sender vi dig betalingsoplysningerne.

JUBILARER PÅ ULDUM HØJSKOLE

Højskoledagen er også for gamle elever som er jubilarer. Det er i 2025 årgangene:

20 års jubilæum Årgang 2004-2005 og 2005
25 års jubilæum Årgang 1999-2000 og 2000
30 års jubilæum Årgang 1994-1995 og 1995
40 års jubilæum Årgang 1984-1985 og 1985

50 års jubilæum Årgang 1974-1975 og 1975
60 års jubilæum Årgang 1964-1965 og 1965
65 års jubilæum Årgang 1959-1960 og 1960
70 års jubilæum Årgang 1954-1955 og 1955

Generalforsamling i Skolekredsen

Der indkaldes til det årlige møde lørdag den 15. marts 2025 kl. 13.30 i Store Skolestue.

Dagsorden:

1. Valg af dirigent
2. Bestyrelsens beretning
3. Forstanderens beretning
4. Det reviderede regnskab fremlægges til godkendelse
5. Indkomne forslag
6. Fastsættelse af kontingent
7. Valg af bestyrelsesmedlemmer og suppleanter
8. Valg af revisor
9. Eventuelt

BESTYRELSEN

Formand

Lars Paludan-Müller

Næstformand

Kathrine Degn

Eva Kring

Bjarke Refslund

Claus Thaisen

Anton Ahnfelt-Rønne

Katrine Laumann Gustafsson

Eleverepræsentanter

André Weltz Wollenberg Pedersen

Alberte Wind Krogshede

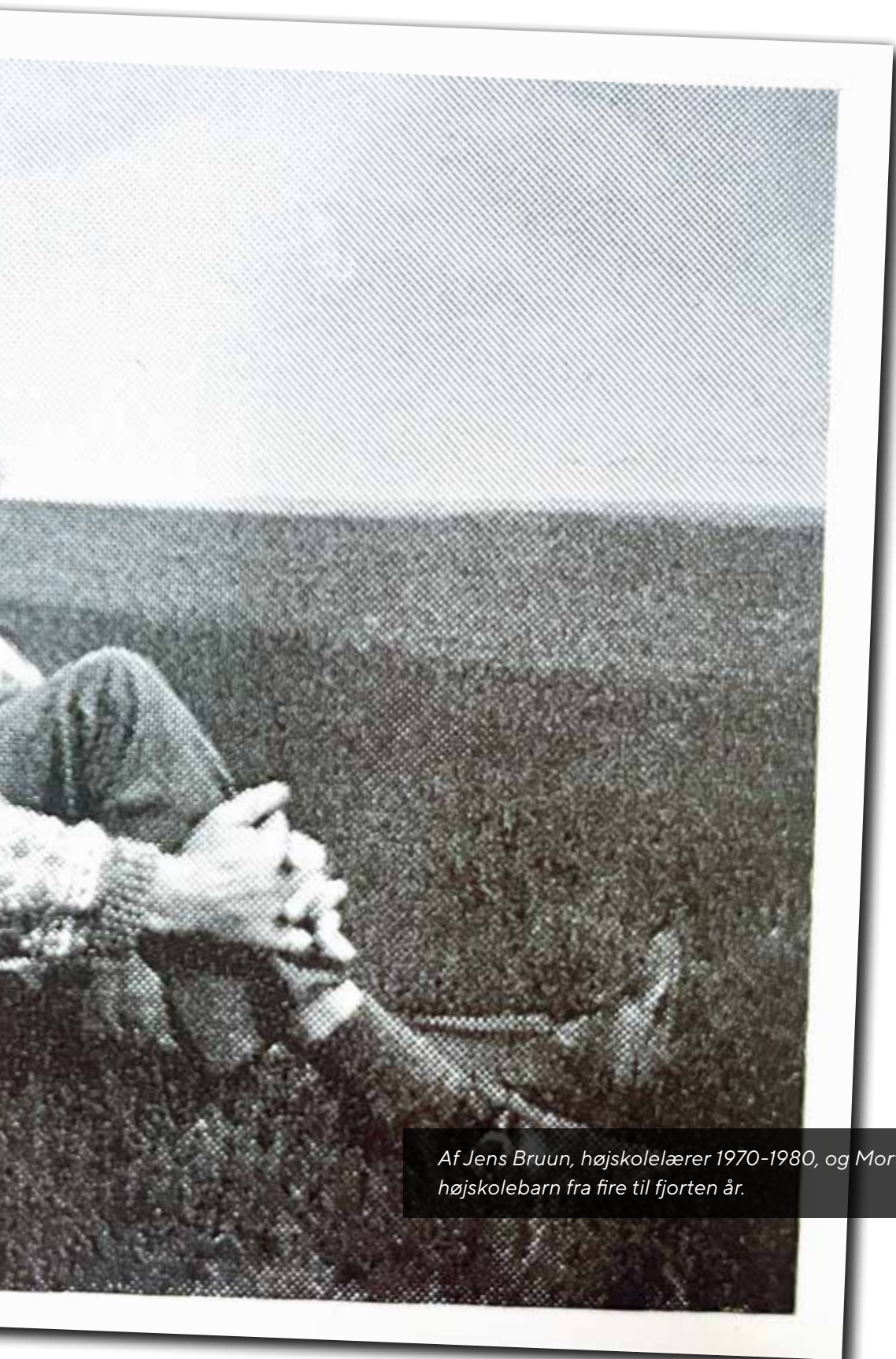
Suppleanter

Emilie Westh Wold

Kristine Mulvad Jensen

ULDUM HØJSKOLE OG ERIK KNUDSEN

Af Jens Bruun, højskolelærer 1970-1980, og Morten Bruun, højskolebarn fra fire til fjorten år.

Hvorfor sidder han og sover?

Sådan udbrød vores søn Morten forbavset under den julemiddag, vi i 1969 var blevet bedt om at komme til for at blive introduceret for eleverne på Uldum Højskole, vores nye arbejdsplads. Min kone Else, jeg selv og vores to børn, Morten på fire og Johs på to, var blevet placeret ved "forstanderens bord", hvor Erik Knudsen sad for bordenden.

Svaret på barnets uskyldige spørgsmål var, at eleven overfor var aldeles stenet af stoffer. Man kan således sige, at vi med det samme blev konfronteret med det problem, der skulle fylde så meget de kommende år. Udfordringerne med narkotika var ved at tvinge Uldum Højskole i knæ i tresserne og halvfjerdserne. Narkomanerne mødte vi med både hjertevarme, en stærk tro på det gode i mennesket, men også med en vis portion naivitet og uvidenhed. Som Erik Knudsens kone, Bente, sagde til den omtalte unge mand: "Spis nu nogle kartofler og sovs."

Denne fortælling handler først og fremmest om Erik Knudsen, som var forstander på Uldum Højskole fra 1965 til 1977. Han lærte mig om nogen om at være og leve på en højskole. Erik Knudsens virke som lærer begyndte på den danske skole i Argentina, da verden igen åbnede sig efter Anden Verdenskrig. I 1970'erne kom der stadig unge på højskole i Uldum, drenge af dem, Knudsen havde undervist derude.

Tilbage i Danmark blev Erik Knudsen idrætslærer på Sønderborg Idræts højskole. En trafikulykke resulterede i, at hans ene knæ blev stift. Han fortsatte dog med at undervise i idræt i en årrække på Vallekilde Højskole, men i længden var benet for stort et handicap. Det var derfor naturligt, at han i en alder af 45 år og med sin solide ballast

fra højskoleverdenen i 1965 blev ansat som forstander på Uldum Højskole.

Skolen var af den sidste private ejer, Johannes Laursen Vig, i 1963 blevet solgt til den selvejende institution Uldum Højskole. Den første formand for skolens styrelse var Gunnar Skousen, der havde været elev i Laursen Vigs tid. Hans betydning for Uldum Højskole kan vanskeligt overdrives. Da skolen på et tidspunkt var i den yderste økonomiske nød, satte han sin betragtelige formue i pant for den nødvendige låntagning.

Den første forstander under den nye ordning var præsten Jørgen Fabricius. Han blev dog kun et par år, inden han søgte videre til et præsteembede.

Det blev hårde år for Erik Knudsen og hans kone Bente, ikke mindst da højskolens østfløj brændte ned til grunden, få dage efter at det nye hold elever var ankommet. Ingen mennesker kom noget til, men det var slemt nok endda, for hvor skulle man gøre af eleverne, som alle fik tilbudt at afbryde opholdet. Det var der dog ingen, der ønskede, og så blev eleverne fordelt på ledige værelser rundt om i byen samt på Langelinje i vestfløjen. Man rykkede sammen, både bogstaveligt og i overført betydning. Højskole, når det er bedst. Der er intet, der er så skidt, at det ikke er godt for noget, siger man jo, og faktisk viste den voldsomme brand sig at blive skolens redning på længere sigt. Fordi man blev tvunget til en delvis og yderst tiltrængt modernisering. En ny elevfløj, som blev døbt Langeborg, rejste sig med utrolig hast i to etager med dobbeltværelser foruden og tremandsværelser på første sal. Dertil kom en ny gymnastik- og foredragssal, undervisningslokaler i kælderen og Pejsestuen som skolens nye samlingssted. For at holde omkostningerne nede påtog Knudsen sig selv tilsynet med byggeriet. Typisk ham. At være

højskoleforstander dengang var et personligt anliggende. Knudsen opfattede skolen som sin egen og behandlede den derefter. Med nænsomhed, kærlighed - og egenrådighed.

Det sidste betød, at jeg nær aldrig havde fået den stilling på skolen, som jeg drømte om. Forhistorien var, at jeg havde lært en af lærerne på Uldum Højskole, Mogens Vestergaard, at kende på forskellige kurser. Mogens havde fået tilbudt en mere attraktiv stilling på Brandbjerg Højskole. Da han sagde op, spurgte Knudsen, om han kunne pege på en efterfølger. Han pegede på mig som en mulighed. Else og jeg var på det tidspunkt lærerfolk på Testrup Sygeplejehøjskole, hvor fremtiden var temmelig usikker. Så da Mogens ringede, var vi ikke længe om at køre til Uldum til en samtale med Erik Knudsen. Vi kunne være blevet ansat samme aften, jeg som fuldtids-, Else som timelærer.

Men her gjorde Knudsen alligevel regning

uden tidens nye strømninger, for sådan gjorde man ikke længere i efteråret 1969, i ungdomsoprørets rivende tid. Gunnar Salomonsen, højskolens stærkeste lærer, satte sig imod, at man sådan ansatte en lærer uden opslag og lærersamtaler, og derfor trak vi følehornene til os. Vi havde ingen interesse i at blive mødt med uvilje fra vores nye kolleger straks fra starten. Men da Gunnar og jeg en måned senere mødtes på højskolernes årsmøde, overbeviste han mig om, at det ikke var min person, hans protest var rettet imod, men Knudsens enerådighed. Vi vendte så tilbage til vores samtaler med Erik Knudsen, og de endte med ansættelse fra 1. januar 1970.

Det blev til ti travle og tør jeg sige, lykkelige år. En efterdønning af turbulensen ved vores ansættelse blev, at jeg fik oprettet et tiltrængt lærerråd, accepteret af Knudsen. Lærerrådet fik tilmed en observationspost i skolens Styrelse, og den bestred jeg i mange år. På den måde fik jeg et godt indblik i skolens drift og økonomi. ▶

Erik Knudsen yderst til højre i selskab med sin kone Bente Knudsen, formand for bestyrelsen Gunnar Skousen, lærer Børge Haugstrup og Frode Møller

Den daglige undervisning og samværet med eleverne var dog det, der betød mest. De første mange år var eleverne delt i danskhold. Jeg underviste selv i moderne dansk litteratur, desuden i filmkundskab, international politik og, efter Knudsens store ønske, i fremmede religioner. Else underviste i matematik og engelsk.

For at blive klædt på til min religionsundervisning fik jeg en studieorlov, som jeg blandt andet benyttede til en to måneder lang rejse til Sri Lanka og Indien. Opholdet i Indien åbnede mine øjne for kristendommens menneskelighed og menneskeværdighed.

Jeg husker Erik Knudsen som en hjertevarm og karismatisk leder. Hans fremtoning med det store skæg gav ham også ekstra pondus og gjorde ham til den sikre vinder, da Uldum by afholdt sin første vikingefest. Som en hyldest til vikingerne blev der lavet en konkurrence om, hvem der havde byens længste skæg, med det var der nu ikke meget sjov ved. For den konkurrence vandt Knudsen aldeles suverænt. Knudsen havde sine klare styrker på det åndelige plan. Hans kærlighed til højskolebevægelsen og eleverne var ubegrænset og gjorde nok også, at han til sidst sled sig selv op.

Tilbage til julemiddagen i 1969. For der findes som bekendt intet paradys uden slanger. Og i Uldum Højskoles paradys var de hårde stoffer den værste modstander. Som jeg skrev i mine erindringer for nogle år siden:

Narkomanien var tidens nye svøbe, og ingen vidste tilsyneladende, hvordan man skulle gribe den an. Højskolen ville jo gerne vise sin åbenhed og sit samfundssind og havde dyb og naiv tro på, at alene højskolelivet ville kunne få narkomaner på fode igen. Det blev til tre års

kamp, før vi havde fundet en modus vivendi, ikke mindst med de sociale myndigheder, så vi kunne løfte vores del af problemet uden at blive væltet over ende. Højskolen, og ikke mindst Uldum, er jo et åbent samvær, med plads til alle. Derfor mente vi at kunne klare narkoproblemerne med det gode kammeratskab, sund kost og åbne samtaler. Disse samtaler i forstanderboligen oppe i tårnet, utrættelige og ofte natlige, var med til at slide Erik Knudsen op. Både fysisk og mentalt. For set i bakspejlet var højskolen ude i en umulig mission. Vi besluttede, at højst ti procent af elevflokket måtte have problemer med narkotika, ligesom vi krævede fuld åbenhed fra de henvisende myndigheder. Det var nemlig vores erfaring, at visse kommuner var meget interesserede i at få visse borgere sendt afsted på et højskoleophold. For så havde de et problem mindre selv. Men problemerne hobede sig alligevel op. Smårapserier i byens butikker. Uldums godhjertede læge fik frataget sin ret til at ordinere narkotisk medicin. Lærernes medicinske blev ribbet under læreraftener i hjemmene.

En ung, smuk og sød pige tog bussen til Horsens for gennem prostitution at skaffe penge til at dække sit narkoforbrug. Og så videre. Det var hårde år.

Problemerne tog hårdt på os alle sammen, men nok i særdeleshed på Erik Knudsen. Hans helbred skrantede og han måtte opgive at undervise. Under hans sygefravær blev jeg i to perioder af ni måneders varighed konstitueret forstander for højskolen. En spændende udfordring, som gav mig et indblik i en forstanders virke og førte til, at jeg besluttede ikke at søge stillingen, da Knudsen i 1977 tog sin afsked.

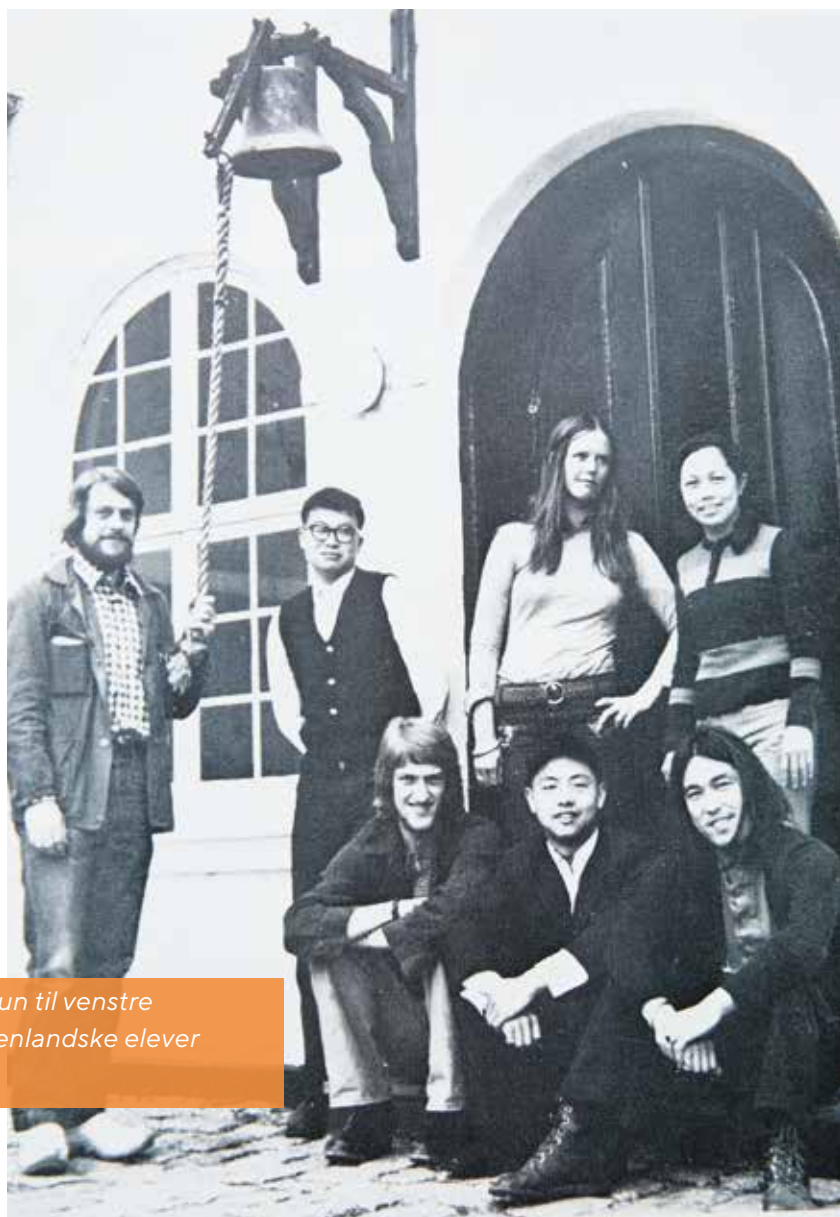
Ny forstander blev Poul Erik Søe. Hans tid blev

en fornyelsens tid. Midgård blev forlænget med Udgård og svømmehallen fik en tiltrængt renovering. For at skaffe midler til disse store projekter blev sommerperioden, der ellers var blevet varetaget af Knudsen alene, fyldt med krævende korte kurser, som højskolens lærere skulle arrangere. At skulle planlægge og stå for sådan en uges intens sommerhøjskole kostede mange ressourcer.

For at kunne udvide min religions– undervisning med kristendom meldte jeg mig til den særuddannelse, der var sat i verden af Kirkeministeriet for at afhjælpe en stor præstemangel i

folkekirken. Men jeg blev så grebet af stoffet på et personligt plan, at det førte til, at jeg søgte og fik stillingen som sognepræst i Løjt Sogn i Sønderjylland. Her tiltrådte jeg i 1980. Jeg ville gerne have passet min plads i højskolens styrelse, men måtte opgive, da de to ting var vanskelige at forene.

Jeg tænker tilbage på min tid på Uldum Højskole med stor varme og glæde. Mødet med de mange mennesker. Kollegerne, eleverne og ikke mindst forstander Erik Knudsen.

Artiklens forfatter Jens Bruun til venstre sammen med en række udenlandske elever (1973).

EN HISTORISK-POETISK FORMIDDAG I RY

Interview med Helge Hansen, Forstander 1985 - 1999

Af Nikolai Knudsen og Jacob Vestager Tybjerg

Indflyvning til interview med Helge Hansen, tidligere forstander på Uldum Højskole.

Vi har lavet en aftale med Helge i midten af august, hvor vi skal møde ham og få de sidste detaljer på plads i forbindelse med denne artikel. Vi møder Helge i Ry, hvor han er flyttet til for at bo tættere på sin familie og ikke mindst sine børnebørn.

Vi bliver placeret i orangeriet med kaffe og småkager og skal, med Helges egne ord, høre beretningen og fortællingen om, hvordan det var at være forstander på Uldum Højskole fra 1985-1999. Der bliver skænket kaffe, og vi får optageudstyret på plads. Så begynder det: en talestrøm ud over det sædvanlige.

I løbet af de første fire minutter runder vi filosofen Søren Kierkegaard, teologen K.E. Løgstrup, kunstneren Rudolf Tegner og hans museum og skulpturpark i Nordsjælland samt grundlæggeren af Gymnastikhøjskolen i Ollerup, Niels Bukh.

Vi stifter bekendtskab med forskellige tilgange til åndsbegrebet og væsentligheden af det historisk-poetiske, som jo er et centralt begreb i vores skoleform.

For højskolen betyder det historisk-poetiske ikke blot at lære om fortiden, men at forstå den som noget levende, der gennem fortællinger og sange påvirker vores fælles bevidsthed og værdier i nutiden. Historien er ikke en række tørre fakta, men en kilde til inspiration og refleksion, hvor fortidens ånd bringes ind i samtiden.

Den historisk-poetiske tilgang skaber et bånd mellem generationer, hvor den kollektive erfaring og menneskelige udvikling kommer til udtryk gennem sprog, poesi, myter og fortællinger, der taler til noget dybere i os – det, som Grundtvig så som folkets levende ånd. For højskolen er dette ikke kun teori, men et praktisk grundlag for dannelse, hvor eleverne inviteres til at tage del i en levende tradition, der styrker deres forankring i både

historien og det fælles menneskelige.

Og når man lytter til Helge denne formiddag i Ry, er det som at opleve det historisk-poetiske *live*. At møde et menneske der rummer så mange fortællinger om dette og hint, men ikke mindst om Uldum Højskole. Helge kom til jobsamtale med en plan, hvor det historisk-poetiske, en flad ledelsesstruktur med frihed og ansvarsfordeling samt det, han kaldte "femkantsmodellen", var væsentlige omdrejningspunkter.

Femkantsmodellen, som også er nævnt i artiklen, indeholder en forventning om, at alle undervisere kan sætte deres undervisning ind i en kulturel og historisk sammenhæng. Derudover er der i udbuddet af fag stor variation og mange valgmuligheder. Der skal være noget kreativt, musiksk, kropsligt, håndværksmæssigt, og det, som Helge i modellen kalder "tid til tanker i tiden". Helge skriver i artiklen:

"Vi forventede, at den enkelte var fagligt kompetent for med fagene at skabe et mødested for samtale, refleksion og handling. Fag og temaer er ikke mål i sig selv, men midler, der skal medvirke til at kaste lys over tilværelsen og de fælles anliggender og give et bud på, hvordan virkeligheden også kan hænge sammen. Det er denne vekselvirkning mellem hånd og ånd, kritisk refleksion og poetisk vision, der er højskolens faglige omdrejningspunkt."

Når vi taler om det historisk-poetiske, handler det om mere end blot at formidle viden – det er en måde at forbinde mennesker til deres kulturelle rødder, deres samfund og hinanden gennem fortællingens kraft. Det er en måde at opleve historien som en levende kraft, der former både vores nutid og fremtid.

Det blev til en time og seksogtrediveminutters optagelse den formiddag i Ry. Glæd jer til at læse artiklen!

- *Hvad er din baggrund?*

"Jeg er født og opvokset i Gelsted Skov (Vestfyn) på et husmandssted på otte tønder land. Og jeg har fået en 7-årig skolegang i Gelsted Kirkeskole hver anden dag i "den stråttækte".

Hvor far Marius som sine søskende kom ud at tjene som 9-årig, havde jeg den luksus først at komme ud at tjene som 14-årig. Tre år hos gode grundtvigske bønder på Vestfyn før jeg kom i lære som gartner med et meget givtigt ophold på Søhus Gartnerhøjskole i vinterhalvåret 1958-59.

Jeg arbejdede som gartner i København og omegn samtidig med, at jeg læste om aftenen til præliminæreksamen mm., for at kompensere for det handicap det er at være i underskud med grundlæggende basisviden. Det førte til optagelse på Landbohøjskolen på Frederiksberg, hvor jeg fik en god viden inden for det naturfaglige område, men snublede over en bog - en øjenåbner: Det tavse forår af Rachel Carson.

Hun gav stemme til en miljøbevidsthed, som lagde vægt på en sameksistens og økologisk balance mellem natur og menneske.

For mig en øjenåbner, der førte til et farvel til Landbohøjskolen og gartnerierhvervet for stedse.

Med optagelsen som aftenstuderende på Kbh. Dag- og Aftenseminarium blev jeg samtidig tilbudt en lærerstilling ved Albertslund Kommune. Så det blev til familie, "villa, Volvo og vovse" med den nyplantede Vestskov som nabo."

- *Hvordan havnede du i højskoleverdenen og på Uldum Højskole?*

"Der kom et brev fra Albertslund Kommune, at jeg var blevet ansat som tjenestemand. Det betød sikkerhed i ansættelsen, god pension og borgerlig anseelse.

Brevet, som jeg modtog en sommerdag før skolestart, gjorde mig på samme tid glad og

usikker. 35 år i det samme job, hvor det ene år ville være svært at skelne fra de andre. Hvilke længsler og drømme siger du farvel til, var den umiddelbare reaktion. "Kun de tamme fugle længes; de vilde flyver."

Brevet førte til gode familiesamtaler om at drage vestpå - hus på landet, økologi og jord under neglene. Da annoncen om en lærerstilling i psykologi og pædagogik på Den Frie Lærerskole dukkede op, lå det da også lige til højrebænet at søge, da jeg samtidig med lærerjobbet læste pædagogik og psykologi på Danmarks Lærerskole.

Den Frie Lærerskole var et engageret og spændende miljø.

Men når der så kommer en forespørgsel, om jeg kunne tænke mig at søge, ja, så føler man sig beæret og, nå ja for resten, det passede som fod i hose til skoleskift for børnene og fordelene ved at være tæt på skole og fritidsaktiviteter i Uldum."

- *Hvordan var ansættelsesprocessen?*

"Den var venlig og imødekommende. Det var som om, man for en stund havde aftalt at lægge stridighederne og intrigerne på pause og lægge knivene i ærmerne i garderoben, som et slags moderne våbenhus, før man gik ind i det fredelige samtalerum.

Jeg havde forberedt et oplæg, der blev godt modtaget, og som da også blev en krumtap i skoleplanen.

Undervisningsinspektør Vilhelm Nielsen var statens tilsynsførende med højskolerne 1971-84. I kølvandet på '68 kom det praktiske arbejde, de kreative og skabende fag med hænderne og kroppen som det skabende i fokus i stedet for talerstolen og ordet. Vilhelm Nielsen så for meget "kolbøtte og peddigrør" uden en idébåren sammenhæng.

Vi prøvede med femkantmodellen at tage højde for Vilhelm Niensens kritik- kolbøtte og peddigrør-højskole ved at forvente som en selvfølge, at alle undervisere satte deres fag

ind i en historisk og kulturel sammenhæng. Vi forventede, at den enkelte var faglig kompetent for med fagene at skabe et mødested for samtale, refleksion og handling,

Fag og temaer er ikke mål i sig selv, men midler, der skal medvirke til at kaste lys over tilværelsen og de fælles anliggender og give et bud på, hvordan virkeligheden også kan hænge sammen. Det er denne vekselvirkning mellem hånd og ånd, kritisk refleksion og poetisk vision, der er højskolens faglige omdrejningspunkt.

ULDUM HØJSKOLES TILSTAND I 1985

- Hvilken forfatning var Uldum højskole i bygningsmæssigt?

”Ja, det kommer an på, hvor vi lægger vægten. Erik og Bente Knudsen fortjener at omtales i den sammenhæng.

Erik og Bente Knudsen blev ikke alene de store bygherrer. Erik Knudsen bevarede et godt forhold til byen i en periode med mange skæve eksistenser, der godt kunne tære på frisindet.

Poul Erik Søe fik renoveret en af Danmarks ældste svømmehaller, så den fremtræder på smukkeste vis. Og købte Bakkegården, så højskolen fik luft omkring sig. Med femkantsmodellen som vision og arbejdsredskab havde vi brug for bedre faciliteter i forhold til de kreative, musiske og praktiske fag, men vi

havde Bakkegården og Sønderhus som bygningsmasse, der kunne udnyttes i den sammenhæng, når økonomien tillod det.”

Karsten Thorborg giver i sine højskoleerindringer et meget fint billede af kampen for overlevelse:

DE SIDSTE ÅR PÅ ULDUM HØJSKOLE

Højskoleholdet på vinterskolen 1984/85 var det værste, vi har oplevet i al vor højskoleetid. Vi måtte bortvise 16 elever. Nogle var simpelthen kriminelle. Lærerrådsformanden Steen Espensen var blevet konstitueret som forstander, og stillingen blev slået op. Der var bred enighed blandt skolens

medarbejdere om at indstille Helge Hansen fra Den Frie Lærerskole, og sådan blev det. Han tiltrådte 14. juni 1985.

Det blev en drøj begyndelse for Helge. Skolen var lærermæssigt og økonomisk gearret til mindst 70 elever, men nu kom den almindelige nedgang for højskolerne med svigtende elevtal og nedskæringer, så kassekreditten voksede faretruende. Vinterskolen 86/87 startede med alt for få elever. Vi var derfor rigeligt mange lærere, og der var rift om timerne.

Dagbog fra 16/11 1986:

Vi har netop startet vinterskolen med kun 34 elever, hvad der giver 50.000 kr. i underskud hver måned. Situationen gælder ikke kun os, men de fleste højskoler af samme slags som vor. Men vi er relativt sårbare, fordi vi har investeret meget og derfor skal forrente en betydelig gæld.

Alle fuldtidslærere er sagt op pr. 1/11 87 med tilbud om genansættelse i kvotastillinger efter individuelle samtaler med Helge. Tanken er, at vi skal ned på noget i retning af $\frac{3}{4}$ stilling. Problemet er dels timeloftet, dels økonomien, og Helge prøver at redde den sidste med besparelser og sideløbende kursusvirksomhed og udlejning. Besparelserne har ført til massive afskedigelser i køkken og rengøring, så det nu i stor udstrækning hviler på elever og lærere. Helges indstilling er, at den nuværende krise skal overvindes ved en ekstra arbejdsindsats fra alle ansattes side, og han arbejder selv uafbrudt. Han er en slider, og han lægger et betydeligt moralsk pres på alle for at yde mere.

Hvordan var økonomien?

”Renoveringen af svømmehallen og køb af bakkegården havde som forudsætning en tilnærmelsesvis fuld skole med godt besøgte sommerkurser. Og det havde da også været gældende i Søes tid.

Med vinterskolen 85/86 oplevede vi et kraftigt fald i elevtilgangen. Vi startede vinterskolen med 33 elever, hvilket gav et underskud på over 50.000kr/måned.”

Det strukturelle problem var, at det i økonomisk nedgangstid var nærmest umuligt at forny skolerne.

Der skal både være erfarne og unge friske lærere på en skole, men det var urimeligt svært at slippe af med dårlige og uvillige lærere, og der var ikke plads til nyansættelser. Højskolerne er ude på det frie marked i en hård konkurrence både indbyrdes og med andre tilbud til de unge. Skolerne skal være manøvredygtige og inspirerende.”

”Det var dyrt og langsommeligt at opsiges en uinspirerende lærer. I stedet blev der ført opslidningskrige rundt om på skolerne mellem forstander og lærere og mellem lærerne indbyrdes. Man kunne ikke afskedige hinanden, men man kunne slide hinanden op, indtil de, der kunne, gik selv. De forskellige personalegrupper havde i opgangstider sikret sig tryghed i ansættelsen, og det var med 80'ernes retsgrundlag, ”Højskolelærernes Stilling” lykkedes så godt, at skolerne blev de store tabere. De store gamle skoler var blevet bastet og bundet, så de ikke kunne indstille sig på de nedadgående konjunkturer. De degenererede, og nogle døde af det.

”De første tre år på Uldum følte som en barsk tid; nærmest som ”Helvedes forgård.”

Og uden nogen direkte sammenhæng faldt elevtallet fra fuld skole til 38 elever

på vinterskolen; hvoraf mange var ”sendt” med hvad det indebærer! Og en revisor, der var mest tilbøjelig til at lukke skolen. Og så midt i alt dette mødte jeg både i medarbejdergruppen og i styrelsen mennesker, der ikke tabte målet af syne: dette at lave god højskole.

De sidste 12 år på Uldum blev i højskolesammenhæng gode år. Det var selvfølgelig ikke uden bøvl og besvær, men krumtappen var en hverdag præget af tillid til hinanden og ønsket om at lave god højskole.

Det kan godt fylde en med glæde og taknemmelighed.

- Hvordan var forholdet til lærerne, da du startede?

”Jeg kom jo fra en beskyttet tilværelse på Den frie Lærerskole; hvor samarbejdet fungerede godt, og hvor fokus var på det faglige pædagogiske perspektiv.

Det var denne folkelige samtale, jeg i al min naivitet troede kunne udfolde sig i livsformen på Uldum. Og det var naivt set på baggrund af de store spændinger i fortællingen om Uldum. Det blev den politiske samtale, der blev fremherskende, med intriger og magtkampe i de første år.

Og i det magtspil kunne jeg godt føle mig noget fortabt, selv om jeg også mødte megen omsorg og anerkendelse.

Lærergruppen var i de første år den afgørende magtfaktor.

Og det var forståeligt stress, usikre arbejdsvilkår, indbyrdes rivalisering om de timer, der var til rådighed. Det var ikke gode vilkår og så alligevel lykkedes det at lave god højskole trods de vanskelige vilkår.

Og det er her vigtigt at skelne mellem hverdag og ideologi. I den konkrete hverdag var alle opsat på at lave god højskole. Det gjaldt studiekredse, morgensamlinger, foredrag m.m. Uenigheden foregik på det ideologiske plan.

Musikhuset er en ombygning af Sønderhuset, forstander Laursen Vigs villa fra 1961. Musikhuset stod færdig i 1997.

Pyramiden med kontor og undervisningslokale stod færdig i 1991.

Jeg var blevet ansat med en vision, der hvilede på det historisk poetiske, femkantmodellen og en flad struktur.

I tomrummet efter Søe var lærerrådet blevet den markante magtfaktor og forstanderen skulle ikke tro, at han kunne sætte en anden dagsorden - flad struktur eller ej.

Lad mig give et eksempel:

Vi havde en praktikant fra Lærerskolen.

Han ville gerne bygge et cykelskur sammen med nogle elever. Det gjorde han i et rigtigt møgvejr. Pedellen (Kaj) kom så og sagde: "Skal vi ikke plante en hæk, så det bliver pænt."

Han ville sørge for at få planterne billigt ovre i Bøgballe hos en ven af højskolen.

Og jeg svarer: "Selvfølgelig skal vi det."

Det skulle vi aldrig have gjort, for vi havde ikke spurgt lærerrådet. Så øverste punkt på dagsordenen til næste møde var "hæk".

Havde det været på Lærerrådsmødet?

En erklærede, at han ville træde det under fode, da det lå i vejen for hans tværgående dagsrute.

Forholdet til lærergruppen ændrede sig stort set over nat, da daværende lærerrådsformand meldte sig syg. Det viste sig, at han læste til eksamen. Det var for mig fyringsgrund. Det førte til en frugtbar dialog, om hvordan vi kom videre i en økonomisk presset situation.

Samtidig gav revisoren udtryk for, at med det månedlige underskud var højskolen lukningstruet.

Det gav handlemuligheder. Alle fuldtidslærere blev sagt op med tilbud om genansættelse i ¼ kvotastilling. Jeg opfordrede gentagne gange alle, der ikke ville yde en ekstra indsats til at søge andet arbejde.

Vi ville være behjælpelig med frigørelsesattest, anbefalinger m.v., så alle, der ønskede det, kunne komme videre med deres liv.

Da samtidig revisoren ikke alene anså højskolen for lukningstruet, men også den 1. april 1988 sagde sit job som revisor op, gav det mulighed, for med kontakt til Brande Revision,

som noget helt naturligt at etablere en flad økonomimodel og et godt og inspirerende samarbejde.

For mig var det helt naturligt, at højskole handler om værdibaseret ledelse, der byggede på tillid. Formålet som en Grundtvigsk folkehøjskole lå fast.

Målet var at forankre værdierne i hverdagens gøren og laden, dvs skabe en fælles fortælling, som vi kunne være stolte af og som giver mening for den enkelte i hverdagen. Det er ikke bare et arbejde, det er en livsform.

Og at den rammefortælling også giver mening for elever og kursister.

Der er en stadig ustabil balance mellem højskolens ansigt udadtil og kampen for overlevelse i forhold til statens krav, elevernes tilgang og de ansattes formåen.

Da det samtidig er en livsform, hvor den enkelte, og i mange tilfælde hele familien, i kraft af kostskoleformen er dybt involveret, er det ekstra belastende, når konflikten går i hårdknude.

Og det gjorde den, dels i forhold til lærergruppen og dels i forhold til revisor. Og begge konflikter havde baggrund i at jeg havde lagt op til en flad struktur med frihed og ansvar inden for rammen af en historisk-poetisk fortælling.

Det var lærergruppen som sagt bestemt ikke indforstået med. Nu havde man endelig fået viftet forstandervældet af pinden, så skulle man vel ikke til at dele magten med andre. Synliggørelsen af konflikten åbnede op for en frugtbar dialog. Jeg havde jo hele tiden været en del af problemet ved ikke at have et ståsted at handle ud fra. Og det lykkedes os langt hen af vejen at gå efter bolden og ikke manden. Det var to gode konflikter, der løste en fastlåst situation op, så vi kunne komme videre med at knytte hverdag og vision sammen.

I den forstand handler 'værdibaseret ledelse' om det enkelte menneskes selvstændighed

og ikke mindst om at tage den daglige omskiftelighed og kompleksitet alvorlig. Bøvlet og besværet, ansvaret og friheden. Dette gør den værdibaserede ledelsesform særdeles krævende for alle parter, fordi lederen forventes at vise sine holdninger i praksis, og medarbejderen forventes at tænke og handle selv.

Det giver en tæt forbindelse til frihed på den ene side og samtidig en tæt forbindelse til forpligtelse og ansvar på den anden side. For det forventes, at alle parter i højskolen handler så vidt muligt i overensstemmelse med det fælles værdimønstre, men samtidig på en selvstændig måde.

Uldum Højskoles store held/lykke var at der efter de første tumultariske år efter Søes afgang, blev fulgt op med nyansættelser, der tog ansvar og gjorde arbejdet til en fælles livsform med det formål at skabe en god højskole for de elever og kursister, der trådte ind på matriklen. En medarbejdergruppe, der på fineste måde er udtryk for, at ingen er perfekt, men et hold, der lader vision og ånd gå hånd i hånd kan nå et stykke af vejen.

- Hvordan var udviklingen i elevflokkene i din tid som forstander?

"Positiv.

Det der sker sidst i 80'erne og i 90'erne er, at vi får flere velfungerende elever, mens vi har samme antal "skæve eksistenser". Vi vil gerne have de skæve eksistenser, men de skal ikke sætte dagsordenen. På højskolen skal de følge vores dagsorden.

Fra 1989, 1990 strømmede det ind med velfungerende elever – gode elever på den måde, at de ikke behøvede at være enige med os, men de ville lave højskole. Og hvis de ikke var enige i det, vi lavede, så sagde jeg: "Kom med et bud." Og det var spændende.

Vi gik fra at spejle samfundets problemer med stofmisbrug og ungdomsarbejdsløshed til en procentdel, der gjorde, at de skæve eksistenser

og mindre motiverede naturligt kunne integreres i fællesskabet.

Og som gjorde, at hvis nogle af de skæve eksistenser blev konfronteret med at de havde meldt sig selv ud pga. brud på mødepligt, misbrug mv. ja, så trommedes der ofte sammen til husmøde.

Husmøderne kunne være langvarige og trættende, men også utroligt berigende.

Det magttomrum, der prægede mine første år på Uldum, fordi jeg ganske enkelt ikke kunne tyde spillet, blev i elevregi til husmødet med klare spilleregler, hvor det bedste argument vejede tungest, og hvad der var vigtigt, de ansatte kunne være lige så indbyrdes uenige som eleverne.

Der var slappere, og der var strammere, men først og sidst var der elever, der fik en ny chance med et fællesskab i ryggen.

- Hvorfor sker der i skifte i starten af 90'erne? Hvorfor kommer der flere "velfungerende elever"?

"Hverdagen på højskolen er i utrolig grad præget af hvordan samfundet har det. Da jeg startede 1985 havde vi ungdomsarbejdsløshed og mange stofmisbrugere. De sociale institutioner kunne ikke rumme alle. Jeg ringede fx en gang til Middelfart Psykiatriske Hospital og spurgte, hvorfor har I dog sendt den og den. Svaret var: "Jamen ellers kunne vi ikke få plads til den næste." Der skete det gode i slutningen af 80'erne, at der opstod en tendens, hvor man gerne ville på højskole igen, og op igennem 90'erne fik vi op til 130-140 elever på et hold."

FAMILIE- OG ARBEJDSLIV SKAL HÆNGE SAMMEN

- I din periode bliver der et større skel mellem privat/familieliv og højskoleliv. Familie- og arbejdstid skulle skilles ad?

"Ja, vi afskaffede det med, at vores børn skulle spise på højskolen. Vi havde fire børn og det

ville give for mange komplikationer, når de også skulle nå til fritidsaktiviteter. Vi havde ung pige i huset, og det gav en mere rolig hverdag, fordi vi ikke partout skulle et eller andet sted hen med ungerne først.

Livsformen holdt vi fast i, men en livsform der var kædet sammen med frihed. Der var nogle hvor konen arbejdede et andet sted, og hvor det var bøvlet og besværligt, så det var ok. Vi differentierede det. Det vigtigste var, at vi havde en livsform, hvor vi var engagerede og hvor højskolen kunne trække på medarbejderne, når det var nødvendigt til lærerrådsmøder eller husmøder uden at man tænkte, arh nu har jeg fri. På den måde var det stadig en livsform.”

MURENS FALD – OG PÅVIRKNING PÅ ULDUM HØJSKOLE

”Jeg var i Berlin i juli 1961 inden muren blev bygget og oplevede kontrasterne mellem øst og vest Berli., Den stadige kontrol og overvågning mellem de forskellige militære zoner. Og luftbroen mellem Hannover og Berlin. Berlin lå jo midt i det østtyske. Det var denne kontrastfyldte atmosfære, der var karakteristisk ved vore rejser til østlandene samtidig med en rig gammel kultur med byer som Krakow og Prag. Og ikke at forglemme et billigt rejsemål.

Med murens fald i 1989 var vi ikke i tvivl om, at vi gerne ville være en del af det åbne og globale fællesskab i europæisk og nordisk perspektiv.

Vi søgte derfor kontakt til Hanne Damtoft, der boede i Limoux og arbejdede med udvekslingsrejser/kulturrejser mellem Skandinavien og Sydfrankrig.

Det var et godt valg. Hanne var meget kompetent og faldt naturligt ind i højskolens rytme og tradition.

Første år var Fabienne Baujault lærer i sprog og kultur på højskolen, mens Hanne havde det daglige ansvar i Limoux. Efter Fabienne

tog Else Lidegaard over som fransklærer på skolen. Hanne og Else kom med det udsyn og perspektiv i forhold til nordisk og europæisk kultur, som tegnede sig efter 1989, og som vi gerne ville gøre vore elever delagtige i. Det var et godt valg og et godt projekt.”

BYGGERI OG RENOVERING I PERIODEN

”Med renoveringen af svømmehallen og køb af bakkegården med fuld accept fra revisoren kom det fuldstændigt bag på os, at vi var så sårbare at selvsamme revisor gav os mærkatet lukningstruet kort efter en brat nedgang i elevtallet. Det gav os blik for at det at drive en moderne højskole er en knivskarp balance mellem det økonomisk mulige og det ønskelige. Sagt med Gudmund Busk Jensen: ”Vi holder ikke højskole for at tjene penge, men tjener penge for at kunne holde god højskole.” Det førte op gennem 80’erne og 90’erne til omfattende renoveringer: spisesal, køkken og Langelinje, nybyggeri og ombygning -Pyramiden, Sønderhus og Bakkegården(værksteder).

Og ja, det var min ide at indrette Sønderhus til musikhus og jeg fik Skaarup (Albert Skaarup var arkitekten red.) med på idéen, så han fik lavet et godt oplæg til vedtagelse hos medarbejdere og styrelse. Og ja, begrundelsen var det økonomisk optimale ved at inddrage Sønderhus i processen. I tilgift fik vi udnyttet området til sportsfaciliteter.

Vi var uenige om placeringen, men planlægningen og forløbet var på alle måde positiv.”

”Og det er den gode økonomi, der gjorde at vi kunne modernisere. Og der var et mantra vi havde, at vi skulle være en moderne virksomhed. Det skulle ikke være noget nostalgisk, det skulle være en strømlinet virksomhed som grundlaget for at lave god højskole. Der skulle være nogle ordentlige værksteder og det musikhus vi skulle bygge, skulle være fuldt på højde med

Albert Skaarup var arkitekt på Musikhuset. Her er hans beskrivelse af valg af placeringen (Årsskriftet 1997).

”Samme dag blev der gået en tur i haven og Helge foreslog, vi lige kunne kigge lidt på Sønderhuset, når vi nu var ude.

Den gamle have plagede mig, det havde den gjort længe.

Sønderhuset lå der jo, trængte til renovering.

Det ville nok være dyrt, ja, det ville det jo nok.

Helge foreslog, at jeg kunne kigge lidt på huset, er der muligheder i det?

Den gamle have plagede mig stadig.

Der blev herefter skitseret på en om- og tilbygning, det blev

jeg desværre meget tilfreds med, nu kunne jeg forhåbentlig

blive fri for den plagsomme have - det det kunne jeg på trods

af Landstrøms (ingeniør red.) advarsler, det er et rottehus;

Landstrøm havde nemlig engang fundet tre rottelig under

gulvet, men rotter eller ej, foreløbige skitser af Sønderhuset

blev forelagt, og jeg blev beordret til at fortsætte. På trods

af lidt småmumlen, lå det for langt væk O.s.v., blev endelige

skitser forelagt og godkendt januar 1997. Jeg var glad, en rigtig

god dag.

Så det blev Sønderhuset.”

musikskolernes.

Musiklærerne ville helst have, at musikhuset lå

tættere på. Men jeg ville gerne have integreret

Sønderhuset, for så kunne vi både få et

musikhus og bedre sportsfaciliteter.

Jeg fik Skaarup med på placeringen og i tilgift

gode håndværkere. Det er en af de gode ting

ved at ligge i en lille landsby. Vi have et godt

forhold til de lokale håndværkere. De var en

del af lokalsamfundet og solidariske med

højskolen.

Skaarup, byggede Musikhuset og Pyramiden.”

DEN FRI UNGDOMSUDDANNELSE OG HØJSKOLERNE

”Højskolebevægelsen var i 90'erne præget af

en indre splittelse i søgen efter identitet. Enten

ved at fastholde og styrke den traditionelle

opgave (aser) eller ved at få en ny placering

i et tættere samarbejde med det formelt

kompetencegivende uddannelsessystem og erhvervslivet om at tilbyde ”bløde kompetencer” (jætter). Denne splittelse

mellem højskoleverdenens aser og jætter gav en

frugtbar debat op gennem 90'erne.

Den Fri

Ungdomsuddannelse

havde sit udspring

hos De Radikale og i

folkeoplysningstraditionen.

Det var en frigørende

uddannelse og

individualiseret samtidig

med, at den havde stærke

elementer af fællesskab,

bl.a. ophold på den

uddannelsesansvarlige

skole og andre skoler. FUU

vendte imidlertid mange

uddannelsesmæssige

selvfølgeligheder på hovedet: i FUU var

det de unge som stod i centrum og ikke

uddannelsesinstitutionerne.

Hvor stod Uldum Højskole så i den debat? Vi så

ikke modsætningen mellem aser og jætter som

en uoverstigelig kløft. Kompetence så vi som

positivt i sin grundbetydning:

”Kompetent er det menneske, der er i stand

til at træffe beslutninger i sit liv og arbejdsliv

svarende til de opgaver og udfordringer, som

livet nu engang stiller. Kompetence knytter sig

med andre ord ikke bare til duelighedsbeviset,

men også med krav til kritisk evne, medleven

og ansvarlighed. Altså duelighed til livet.

Jamen, er det dét, erhvervslivet efterspørger?

Ja, det gør de i også i stadig højere grad”

Vi arbejdede ud fra den antagelse at i

den historisk-poetiske tradition er det

vekselvirkningen mellem tænkningens former,

der skaber noget fælles tredje. Og at det langt

overstiger de stridigheder, der er mellem aser og jætter.

FUU var således en af mange bestræbelser på at bekæmpe ungdomsarbejdsløshed, men den havde et videre og frigørende perspektiv. Det var derfor ironisk, at en af den nytiltrådte borgerlige regerings allerførste handlinger i 2002 var at nedlægge FUU. Nu skulle det være slut med, at de unge og knap så unge kunne fjumre i 2-3 år for statens penge. Ole Vig Jensens svar til Morten Kvist var nok det, der satte konferencen på Rødding Højskole i 1994 i perspektiv: "Denne lov handler ikke om højskolens tarv, men er en chance for de afviste og dem, der ikke er afklarede."

Der var vi helt på linje med Ole Vig Jensen. Højskole er for alle, også de afviste, uafklarede og skæve eksistenser. De skal blot på lige fod med alle andre acceptere, at siger de ja til højskolen siger, de også ja til, for en periode den særlige livsform og de regler, der gælder. Og på jættestis byder vi gerne fag velkommen, der kan være med til at løfte den enkelte fagligt, så vedkommende kan komme videre med sit liv og sine drømme."

- Har du nogen fornemmelse af hvor mange elever, der kom via Den Fri Ungdomsuddannelse?

"Jeg tror ikke, det var ret mange. Den slog aldrig igennem, og den betød ikke meget hos os. Den passede bedre til en linjehøjskole. Vores model, hvor man skal være fleksibel og vælge fag, passede ikke godt til FUU." Vi var langt mere optaget af det parallelle projekt: Højskolen og arbejdslivet i samarbejde med amtet og fagforeninger.

- Hvorfor forlod du Uldum Højskole?

"Jeg drømte om at realisere en livsform som en fri fugl, på deltid som kursusmager inden for de frie skoler og foredragsholder i folkelige kredse og sognegårde; mens tid var. Det blev en

spændende og varieret livsform, der til fulde levede op til forventningerne. Det blev til godt 14 gode år.

Så kom en af mine døtre og spurgte: "Kan du ikke hjælpe med at få tiderne til at nå sammen".

Hvilken gave. Morfar på deltid. Det har jeg nu nydt på 10. år.

"Og en dag skal vi alle dø!" Sådan siger Søren Brun fra tegneserien Radiserne, mens han sidder i sensommersol og ser ud mod horisonten. Ved siden af ham sidder vennen, hunden Snoopy og svarer forløsende igen: "Ja! Men ikke alle de andre dage"

ÅRETS GANG

Af Kurt Willumsen,
forstander

Vi har valgt at årsskriftet her i 2024 står i 175-års jubilæets tegn. Det betyder også, at årsskriftet udkommer i forbindelse med vores jubilæumsfejring d. 21 september. Derfor dækker denne beretning fra året der gik, en lidt kortere periode end vanligt.

Vi startede 2024 med 112 elever på forårsholdet i januar, og havde endda piger på venteliste, som der ikke var plads til. Igen i dette skoleår havde vi planlagt, at der ikke var ekstra optag i løbet af foråret, da vi ret hurtigt kunne se, at holdet blev fyldt op fra start. Det var et fantastisk elevhold, der fra starten af tog højskolelivet til sig og fyldte rammerne ud. Foråret bar præg af det nye byggeri med idrætshal, fitness og undervisningsrum i forlængelse af Udgård. 1300 m2 bygninger skulle højskolen forøges med, så vi nu har over 9000 m2 at boltre os på. Så stort et byggeri fylder og larmer naturligvis, og særligt eleverne der boede i Udgård, var gennem opholdet noget påvirket af byggeriet. Håndværkere starter dagen noget tidligere end de fleste højskoleelever! Men set i lyset af størrelsen af byggeriet, så slap vi alligevel nådigt igennem foråret. Det var trods alt værre, da vi måtte undvære vores opholdslokale, og der blev bygget i hjertet af højskolen i årene før. Vi havde håbet, at de nye faciliteter kunne tages i brug af eleverne i starten af april, men den våde vinter og forår gjorde at tingene trak ud. Først efter elevernes studietur til Belgien i midten af maj, kunne vi så småt tage lokalerne i brug. Til stor glæde for forårsholdet. Vi er meget tilfredse med resultatet, det er blevet super godt. Det lykkedes at holde budgettet på byggeriet, så de 1300 m2 står os i 17,5 million, inkl. nyt inventar. Samlet set bygger og renoverer vi for 22 mio. kr. i perioden 2022-2025, og heraf bidrager vi selv med 9 millioner ud af beholdningen og driften, og de sidste 13 millioner finansierer vi med nye lån. Ved udgangen af 2024 ville vi, hvis ikke vi havde optaget nye lån, have været gældfri,

så de nye lån lægges altså ikke oveni en bestående gæld.

Sommeren bestod af 5 vellykkede og udsolgte korte kurser med i alt 350 kursister. Kurset "Fælles om sangen", som gennemførtes for anden gang, havde 75 kursister og ingen ledige værelser. Det er, som vores andre kurser, et kursus der er kommet for at blive.

Vi har været meget spændte på elevsituationen fra dette efterår. De "glade" corona-dage hvor unge ikke kunne rejse ud i verden, og i stedet "rejste" på højskole i Danmark, er endeligt slut. Nu rammer de faldende ungdomsårgange højskolerne, som må forvente mindre elevhold frem mod 2030. Vi havde budgetteret defensivt og håbet på 60 elever fra start i august, og 80 fra andet optag i slutningen af september. Glædeligvis startede vi 74 elever d. 18. august og vi har udsigt til at få yderligere 15 elever ind fra slut september, så vi bliver omkring 90 elever frem mod jul. Det er meget tilfredsstillende.

Ikke nok med at der er mange elever, så tegner det til at blive et virkelig godt efterår. De er super søde og engagerede. Og så har de taget vores nye bygninger i brug i stor stil. Hal og fitness syder af liv i næsten alle døgnets timer, og vores nye undervisningslokale, er udover at være et rigtig dejligt rum at lave undervisning i, også blevet et nyt samlingssted efter undervisningen – det er nemlig meget hyggeligt og lækkert indrettet. Lokalet er blevet døbt Lille Øst. Vi lægger os i slipstrømmen af navngivningen med Store skolestue, Høje nord, Lille Tårn og Store tårn. Lille Øst hedder det, fordi det ligger mod øst, og er lille i forhold til hallen, som jo er noget større. Logik for burhøns... eller højskolefolk ;-) Her i september har vi også fået nyt flygel i foredragssalen. Vores gamle flygel var efterhånden godt nedslidt. Det havde anslået 80-100 år på bagen og det kunne man godt høre. Det har nu fået nyt liv i musikhuset. Det nye flygel vi har anskaffet, er et brugt Yamaha,

Vores idrætslærer, Torben, får lov til at klippe snoren over til den nye hal.

som stort ikke har været spillet på, selvom det er 20 år gammelt. Det har kostet 120.000 kr. og er både smukt og meget veldyldende. Nu har vi et godt flygel til de næste 50-100 år!

I forbindelse med vores jubilæum har vi lokket Alberte Winding og Andreas Fuglebæk til at skrive en ny sang til Uldum Højskole.

Vi har allerede en sang repræsenteret i Højskolesangbogen, nemlig Ole Wivel og Erling Lindgrens sang "Egetræet ungt af alder", skrevet i forbindelse med sommerkursus og højskolens 135-års jubilæum i 1984. Det er en god sang, som vi fortsat synger, men teksten er meget tidstypisk fra 1980'erne, og handler om de daværende forureningsproblemer, og om håb.

I forbindelse med 150 års jubilæet fik vi Johannes Møllehave til at skrive en sang til os. Den hed "Sangen til sind og sanser", og melodien var lavet af hans bror Erling Møllehave. Det var egentlig en fin sang, men blev aldrig en sang vi tog til os. Der blev forsøgt med flere forskellige melodier, men heller ikke de gjorde at den fik vinger som fællessang, og langsomt er den gledet ud, og synges ikke mere.

Men nu har Alberte og Andreas skrevet en ny fin fællessang til os. Den hedder "Bær os ind i årene", og den er trykt andetsteds her i skriftet. Alberte og Andreas spiller koncert til jubilæumsfesten i september, og her skal de 350 gæster også lære den nye sang. Vi har naturligvis allerede smug-lyttet og sunget den med vores elever, med tilladelse fra forfatterne..., og vi synes den er virkelig god! September har også budt på en ny flagstang, da den gamle i toppen af tårnet blæste i stykker i forbindelse med en vinterstorm. Tårnet står overfor en større reparation og murværket kan ikke bære en flagstang før vi har gennemført renoveringen. Så nu er flagstangen kommet tilbage i haven, hvor den tidligere havde sin plads.

Der er også sket lidt på medarbejdersiden,

hvor vi har sagt farvel til Anne Sofie Olsen der har været vikar i forbindelse med Mariannes orlov. Tak til Anne Sofie, som vi har været meget glade for at have med i vores kreds, gennem det sidste skoleår.

Også en tak Line Buhl Sørensen som efter 6 år i køkkenet har søgt andre veje.

Vi har også haft fornøjelsen af at have Jakob Kjær Bødker med i foråret 2024, i forbindelse med vores musiklærer Frederiks orlov. Det er nu endt med en fastansættelse af Jakob, med henblik på at tilføre flere lærertimer til vores meget populære musikfag.

Vi har også ansat Mads Skov som ny pedelmedhjælper. Mads er kommet i huset i mange år, og er nu blevet uddannet tømrer, hvilket giver os mulighed for at lave en masse vigtigt vedligehold selv.

Tak til vores bestyrelse og elevforeningsbestyrelse for endnu et år med godt samarbejde. Det er altid en fornøjelse af have jer med i arbejdet, og i år har der været lidt ekstra grundet byggeriet.

Tak til medarbejderne for endnu et år med fuld fart på – endda lidt rigeligt af det i år, da sådan et byggeri også trækker ekstra veksler på arbejdsmængden. Men I har holdt ud og lavet god højskole.

Kurt Willumsen

Bær os ind i årene

Tekst: Alberte Winding
Musik: Andreas Fuglebæk

The image shows a musical score for the song 'Bær os ind i årene'. It consists of five staves of music in 4/4 time, with lyrics written below the notes. The lyrics are: 'Da da da da da da da Da da da da da da da Her i star-ten af en lin-je jeg har teg-net Fra min barn-dom gen-nem ung-dom hen til nat Sat-te jeg min tyng-de ned og led-te ef-ter ven-lig-hed Ef-ter an-dre hjer-ter jeg ku'dan-se med Jeg fly-ver jeg fyl-der og fal-der lig'-som tå-rer-ne Nu gri-ber vi hin-and'n og bær' os ind i å-re-ne Da da'. Above the first staff, the chords C, F/A, G7sus, C, F/A, and G7sus are indicated. Below the first staff, the chords C, F/A, G7sus, F, G, and Am7 are indicated. Below the second staff, the chords C, F/A, G7sus, F, G, and C are indicated. Below the third staff, the chords Dm7 and G are indicated. Below the fourth staff, the chords Dm7 and G are indicated.

2.

Her til morgen står jeg op til åbne arme
Eller stilhed lige før en vildsom storm
Jeg lader timer gå i stå og bliver skubbet, passet på
Alt det man når, når der er intet man skal nå

*Jeg flyver, jeg fylder og falder
Lig'som tårerne
Nu griber vi hinand'n
Og bær' os ind i årene*

Da da da da da da daaa...

3.

Vi kan rejse ud og se med åbne øjne
Og lade blikket vende indad langt fra hjem
Jeg begynder at forstå blandt millioner eller få
Hvordan man kender en sjæleven igen

*Vi flyver, vi fylder og falder
Lig'som tårerne
Nu griber vi hinand'n
Og bær' os ind i årene*

Da da da da da da daaa...

ULDUM HØJSKOLE FOR 2024

SOMMERKURSER 2025

HÆRVEJEN

30. juni - 6. juli

Natur, kultur og historie med vandringer langs de gamle hævejsspor.

VÆRKSTEDSUGE

7. juli - 13. juli

Sølvværksted, Raku-keramik, Maleri-tegning, Læder, Skriveværksted, Pileflet.

FÆLLES OM SANGEN

14. juli - 20. juli

For alle sangglade, der gerne vil have nogle perspektiver på livet rammesat af fællessang.

FAMILIEKURSUS

21. juli - 27. juli

100% familie - 0 % hverdag. Fuld fart i en traditionsfyldt højskoleramme.

ØSTJYSKE LANDSKABER

3. august - 9. august

Naturvandringer langs Gudenåen, Vejle og Kolding fjorde.

Tilmelding åbner 1. oktober 2024

HØJSKOLENS MEDARBEJDERE

LÆRERNE

Charlotte Heiden

Frederik Aamand Holm

Freja Lykke Herrik

Jacob Tybjerg

Kurt Willumsen, Forstander

Marianne Rolskov

Morten Eibe Staffensen

Nina le Fevre

Pernille Raagaard

Torben Christensen

Anne Le Fevre

Michael M. Lauridsen

Stine Poulsen

Theis Scherfig

KØKKEN

Cecilie Capion

Heidi Andersen

Helle Olsen

Liga Valdmann

PEDEL & RENGØRING

Henrik Skov

Svitlana Rudyuk

Mads Skov

KONTOR

Conny Troelsen

Eva Jensen

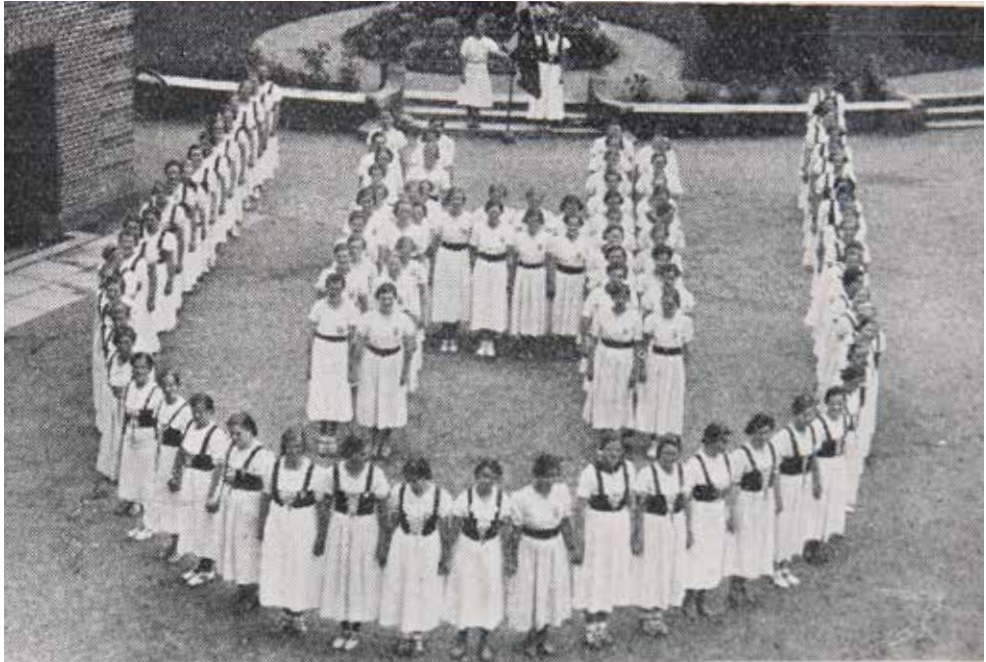

Nikolai Knudsen

Farvel til

Line Buhl Sørensen
Ernæringsassistent

Uldum Højskole
Højskolebakken 11
7171 Uldum

Tel. 7567 8211
uldum@uldum-hojskole.dk

ULDUM HØJSKOLE
Frighed til forskellighed

WWW.ULDUM-HOJSKOLE.DK